

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Memorandwm Esboniadol

Deddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025

Gorffennaf 2025

“A thrwy gyngor a chytundeb y doethion a ddaeth yno, archwiliwyd yr hen gyfreithiau, gadawyd rhai ohonynt i barhau, diwygiwyd eraill, a dilëwyd eraill yn gyfan gwbl, a gosodwyd rhai eraill o’r newydd.”

Llyfr Iorwerth 1240

Memorandwm Esboniadol ar gyfer Deddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025

Noder: Lluniwyd y fersiwn hon o'r Memorandwm Esboniadol i helpu darllenwyr i ddeall y cefndir i Ddeddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025. Lluniwyd fersiynau cynharach i fodloni gofynion Rheolau Sefydlog y Senedd pan oedd y Bil (a ddaeth yn Ddeddf 2025) gerbron y Senedd. Mae'r dogfennau cynharach hynny ar gael ar wefan y Senedd yn: [Deddf Deddfwriaeth \(Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau\) \(Cymru\) 2025](#)

Lluniwyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan Swyddfa Cwnsleriaid Deddfwriaethol Llywodraeth Cymru.

Cynnwys

Rhan 1 – Amcanion polisi'r Ddeddf	5
Disgrifiad	5
Y problemau presennol	5
Gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru	5
Darpariaethau deddfwriaethol nad ydynt o ddefnyddioldeb ymarferol neu o fudd mwyach	10
Deddf Deddfwriaeth (Cymru) 2019	11
Yr amcanion polisi.....	12
Gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru	12
Diddymiadau a diwygiadau i ddarpariaethau nad ydynt o ddefnyddioldeb ymarferol neu o fudd mwyach	13
Diwygiadau i Ddeddf Deddfwriaeth (Cymru) 2019	15
Cymhwysedd deddfwriaethol.....	16
Dulliau eraill o gyflawni'r amcanion polisi.....	16
Gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru	16
Diddymiadau a diwygiadau i ddarpariaethau nad ydynt o ddefnyddioldeb ymarferol neu o fudd mwyach	17
Diwygiadau i Ddeddf Deddfwriaeth (Cymru) 2019	17
Rhan 2 – Ymgynghori.....	18
Ymgynghoriadau a gynhaliwyd cyn cyflwyno Deddf 2025 i'r Senedd	18
Crynodeb o ganlyniadau ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar y Bil drafft.....	19

Diwygiadau yn sgil yr ymgynghoriad.....	19
Bwriad i ddiddymu darpariaethau sy'n ymwneud â hawliau tramwy heb eu cofnodi.....	23
Materion yn Neddf 2025 nad ymgynghorwyd arnynt eisoes.....	24
Gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru	24
Diddymu a diwygio darpariaethau nad ydynt o ddefnyddioldeb ymarferol neu o fudd mwyach.....	25
Diwygiadau i Ddeddf Deddfwriaeth (Cymru) 2019	27
Rhan 3 – Pwerau i wneud is-ddeddfwriaeth.....	28
Pwerau a gynhwysir yn Neddf 2025 a diwygiadau a wnaed i Ddeddf 2019	28
Rhan 4 – Asesiad effaith rheoleiddiol.....	35
Crynodeb.....	35
Rhannau 1 a 2 o Ddeddf 2025 – opsiynau, manteision, costau a chasgliadau.....	37
Opsiwn 1 – Cynnal y trefniadau presennol ar gyfer gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru	37
Opsiwn 2 – Datblygu darpariaethau pwrpasol ar gyfer gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru	41
Asesiad cystadleuaeth.....	45
Casgliad (a'r opsiwn a ffefrir).....	46
Nodyn ychwanegol ynghylch ffurf offerynnau statudol Cymreig	46
Rhannau 3 a 4 o Ddeddf 2025	47
Cronfa Gyfunol Cymru.....	48
Rhan 5 – Asesiadau effaith ac adolygiad ôl-weithredu	49
Asesiad effaith integredig	49
Asesiad o'r effaith ar gyfiawnder.....	49
Adolygiad ôl-weithredu	49
Atodiad A – Tabl tarddiadau.....	50
Atodiad B – Eglurhad o effaith diwygiadau i Ddeddf Deddfwriaeth (Cymru) 2019.....	51

Rhan 1 – Amcanion polisi'r Ddeddf

Disgrifiad

1. Diben Deddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025 ('Deddf 2025') yw:
 - a. tynnu ynghyd a ffurfioli:
 - i. y trefniadau gweithdrefnol ar gyfer gwneud is-ddeddfwriaeth Cymru; a
 - ii. y gofynion ar gyfer cyhoeddi Deddfau Senedd Cymru ac offerynnau statudol Cymreig, ac is-ddeddfwriaeth arall nas gwneir drwy offeryn statudol.
 - b. gwella hygyrchedd cyfraith Cymru drwy:
 - i. ddiddymu, diwygio a datgymhwyso fel arall o ran Cymru ddarpariaethau a deddfiadau nad ydynt o ddefnyddioldeb ymarferol neu o fudd mwyach;
 - ii. gwneud diwygiadau i Ddeddf Deddfwriaeth (Cymru) 2019.

Y problemau presennol

Gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru

2. Mae Deddf Deddfwriaeth (Cymru) 2019 ('Deddf 2019') yn gwneud darpariaeth ynghylch dehongli a gweithredu deddfwriaeth Cymru, ac yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cwnsler Cyffredinol a Gweinidogion Cymru gymryd camau i wella hygyrchedd cyfraith Cymru.
3. Yn ei adroddiad ar *Ffurfi a Hygyrchedd y Gyfraith sy'n gymwys yng Nghymru*¹, a oedd yn rhagflaenu cyflwyno Deddf 2019, ystyriodd Comisiwn y Gyfraith Cymru a Lloegr (Comisiwn y Gyfraith) y trefniadau ar gyfer cyhoeddi deddfwriaeth ynghyd â materion ehangach sy'n ymwneud â'i hygyrchedd (ymhlith materion eraill).
4. Ar yr adeg yr oedd y Bil a ddaeth yn Ddeddf 2019 yn cael ei ystyried gan y Senedd, esboniodd y Llywodraeth² ei bod yn bwriadu:

¹ Ar gael yn: [Ffurfi a Hygyrchedd y Gyfraith sy'n Gymwys yng Nghymru - Comisiwn y Gyfraith](#)

² Llywodraeth Cymru (Mehefin 2019) *Memorandwm Esboniadol - Bil Deddfwriaeth (Cymru)*, para 81 (ar gael yn: [pri-ld11927-em-r-w.pdf \(senedd.cymru\)](#).)

... ystyried y trefniadau presennol ar gyfer cyhoeddi deddfwriaeth a'r weithdrefn offerynnau statudol ar gyfer y dyfodol, gyda'r bwriad o sefydlu darpariaeth benodol i Gymru sy'n debyg i'r trefniadau hynny sy'n bodoli eisoes yng Ngogledd Iwerddon a'r Alban.

5. Mae'r Llywodraeth wedi dod i'r casgliad bod y sail ddeddfwriaethol ar gyfer gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru yn anghyflawn ar hyn o bryd mewn sawl agwedd, ei bod ar gael yn Saesneg yn unig, a'i bod wedi ei gwasgaru ar draws tri neu bedwar deddfiad, y mae rhai ohonynt yn hynafol. Pan fo'r ddeddfwriaeth bresennol hon yn rhagddyddio creu deddfwrfa Cymru, fe'i haddaswyd o bryd i'w gilydd ar gyfer Cymru. Ond fel y disgwyliid o addasiadau ôl-weithredol, gall fod yn anodd deall y darpariaethau hyn ac mewn rhai agweddau nid ydynt yn adlewyrchu'r trefniadau cyfansoddiadol ar gyfer Cymru. Mae diffyg rhwymedigaeth ddeddfwriaethol glir i argraffu Deddfau Senedd Cymru, ac nid yw deddfwriaeth Cymru yn cael ei chydabod yn ffurfiol yng nghylch gwaith Argraffydd Deddfau Seneddol y Brenin. Er bod offerynnau statudol a wneir yng Nghymru yn cael eu labelu'n "Offerynnau Statudol Cymreig", nid oes cydnabyddiaeth ffurfiol o'r cysyniad hwn mewn deddfwriaeth, ac (yn wahanol i'r trefniadau cyfatebol yn yr Alban a Gogledd Iwerddon) maent yn cael eu cyhoeddi fel rhan o "gyfres" y DU yn ehangach o offerynnau statudol. Yn gyffredinol, trefniadau anffurfiol yn unig sydd ar waith ar gyfer cyhoeddi is-ddeddfwriaeth nas gwneir drwy offeryn statudol.
6. Mae'r problemau hyn yn cael eu hystyried yn fanylach isod.

Deddfau Senedd Cymru

7. Mae adran 115 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 yn gwneud darpariaeth ynghylch y broses y mae Deddfau Senedd Cymru yn cael y Cydsyniad Brenhinol drwyddi (a, chan hynny, yn cael eu deddfu wedi iddynt gael eu pasio gan y Senedd). Mae adrannau 115(5) i (5F) yn cyfeirio at y fersiwn "official print" o Ddeddf gan Senedd Cymru ac at y "certified copy" o'r fersiwn print swyddogol. Maent hefyd yn cynnwys gofynion ynghylch ble y dylid anfon y rhain, ac ynghylch yr wybodaeth benodol sydd i gael ei chofnodi ar y fersiwn print swyddogol. Rhaid i Lyfrgell Genedlaethol Cymru gadw, a rhoi ar gael i'r cyhoedd, y fersiwn print swyddogol a'r Breinlythyrau sy'n dynodi'r Cydsyniad Brenhinol (adran 115(5F)).
8. O dan adran 115(5A), rhaid ysgrifennu'r flwyddyn galendr ac *"any prefix and number which has been assigned to that Act"* ar y fersiwn print swyddogol o'r Ddeddf. Mae Deddf Rhifo ac Enwi Deddfau Seneddol 1962 yn ymdrin â rhifo, i raddau, ar gyfer Deddfau gan Senedd y DU, ac mae adrannau 38(1) i (5) o Ddeddf Dehongli a Diwygio

Deddfwriaethol (Yr Alban) 2010 (Deddf yr Alban 2010) yn gwneud darpariaeth ar gyfer rhifo Deddfau gan Senedd yr Alban.

9. Mae adran 39(2) o Ddeddf yr Alban 2010 hefyd yn darparu bod rhaid i Argraffydd y Brenin ar gyfer yr Alban weithredu fel a ganlyn:
 - (a) must print copies of the certified Act and make them available for sale,
 - (b) may make other arrangements for the publication of the certified Act.
10. Ni wneir darpariaeth debyg ar gyfer argraffu a chyhoeddi Deddfau Senedd Cymru yn Neddf Llywodraeth Cymru 2006 (nac mewn unrhyw ddeddfiad arall). Fodd bynnag, er nad yw'n ofynnol iddo wneud hynny, mae Argraffydd Deddfau Seneddol y Brenin yn ymgymryd â'r swyddogaeth hon mewn ymarfer.
11. Cyhoeddir y Breinlythyrau ar gyfer pob Deddf gan Senedd Cymru ar-lein yn *The Gazette* ac mewn print yn Gazettes Llundain, Belfast a Chaeredin (ni cheir "*Cardiff Gazette*"). Dyletswydd³ Prif Weinidog Cymru, yn rhinwedd swyddogaeth Prif Weinidog Cymru fel Ceidwad y Sêl Gymreig, yw trefnu hyn.

Offerynnau Statudol

12. Mae'r gofynion sy'n ymwneud â chraffu ar OSau a wneir gan Weinidogion Cymru, a'u cyhoeddi, wedi eu nodi yn Neddf Offerynnau Statudol 1946 (Deddf 1946) a'r Rheoliadau Offerynnau Statudol 1947 (Rheoliadau 1947) cysylltiedig. Mae Deddf 1946 yn gymwys i Weinidogion Cymru, ac i offerynnau a wneir ganddynt, yn rhinwedd adran 11A o'r Ddeddf honno⁴.
13. Ar hyn o bryd, nid oes y fath gysyniad cyfreithiol ag "offeryn statudol Cymreig", ond mae "offerynnau statudol" a wneir gan Weinidogion Cymru (neu awdurdod Cymreig datganoledig⁵), neu ar eu rhan, yn cael eu hargraffu mewn fformat sydd â phennyn bloc sy'n dwyn y teitl "Offerynnau Statudol Cymru". Maent yn ffurfio rhan o rywbeth a elwir (yn anffurfiol) yn 'gyfres o offerynnau statudol y DU' ac maent yn cael eu rhifo yn unol â hynny.
14. Fel yr esbonnir ar wefan legislation.gov.uk⁶:

³ Erthygl 4, Gorchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Breinlythyrau) 2011 (OS 2011/752)

⁴ Mewn osodwyd gan adran 160 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006, a pharagraff 3 o Atodlen 10 iddi

⁵ O fewn yr ystyr a roddir i "devolved Welsh authority" gan adran 157A o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006

⁶ Gweler: "Cyfeirio a Rhifo" (gwelwyd ddiwethaf ar 19/09/24)

Caiff Offerynnau Statudol y DU eu rhifo yn ddilyniannol bob blwyddyn. Caiff Offerynnau Statudol Cymru a'r Gorchymynion yn y Cyfrin Gyngor a wneir o dan Ddeddfau Gogledd Iwerddon eu cynnwys yn yr un dilyniant rhifau ag Offerynnau Statudol y DU. O fewn y dilyniant hwnnw, defnyddir rhif atodol mewn cromfachau ar ôl y rhif Offeryn Statudol (e.e. '(Cy. 22)')(W. 22)', (N.I. 15), ac ati) i'w dynodi. Mae Offerynnau Statudol gan y DU sy'n berthnasol i'r Alban yn unig wedi eu cynnwys yn nilyniant rhifo y DU hefyd. Dynodir y rhain gan rif atodol (e.e. '(S. 27)'). Ni ddylid cymysgu rhwng y rhain ac Offerynnau Statudol yr Alban - sydd â'u dilyniant rhifo 'SSI' eu hunain. Mae hyn yn wir hefyd am Reolau Statudol Gogledd Iwerddon - sydd â'u dilyniant rhifo 'SR' eu hunain ar wahân i ddilyniant 'SI' y DU.

15. Felly, mae hyn yn rhoi darlun dryslyd. Gelwir Offerynnau Statudol a wneir yng Nghymru yn "Offerynnau Statudol Cymreig" er nad oes offeryn o'r fath yn bodoli mewn deddfwriaeth, a rhoddir iddynt rif Cymreig ond dim ond fel rhan (atodol) o system rifo'r DU. Nid yw Gorchymyn yn y Cyfrin Gyngor sy'n ymwneud â Chymru yn unig yn dwyn y teitl 'Offeryn Statudol Cymreig' ac nid yw'n cael y rhif atodol⁷.
16. Mae'r gofynion ar gyfer argraffu a chyhoeddi Offerynnau Statudol yr Alban (SSIs) wedi eu nodi yn Neddf yr Alban 2010 a Rheoliadau Offerynnau Statudol yr Alban 2011 (OS 2011/195) (Rheoliadau yr Alban 2011). Mae Deddf yr Alban 2010 a Rheoliadau yr Alban 2011 yn ailddatgan yn fras, gyda rhai addasiadau, ddarpariaethau a wnaed yn wreiddiol yn y Gorchymynion Trosiannol ("Transitional Orders")⁸. Cafodd y Gorchymynion Trosiannol eu deddfu gan ragweld y byddai Senedd yr Alban yn dod i fodolaeth ac roeddent yn cynnwys Gorchymyn OS ("SI Order") ag iddo'r effaith o ddatgymhwyso adrannau 2 i 8 o Ddeddf 1946 o ran is-ddeddfwriaeth yr Alban gan greu math newydd o offeryn: "Scottish Statutory Instrument". Mae Rhan 2 o Ddeddf yr Alban 2010 a Rheoliadau yr Alban 2011 yn ailddatgan yn fras ddarpariaethau'r Gorchymyn OS.
17. Yng Ngogledd Iwerddon, y brif ffurf y gwneir is-ddeddfwriaeth arni yw drwy gyfrwng "statutory rule". Gwneir y rhain o dan Orchymyn Rheolau Statudol (Gogledd Iwerddon) 1979 (OS 1979/1573 (NI 12))⁹. Mae Ei Fawrhydi hefyd yn penodi "Government Printer for Northern Ireland" drwy Freinlythyrau.

⁷ Gweler er enghraifft Gorchymyn Addysg (Arolygwyr Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru) (Rhif 2) 2023 (OS 2023/1212)

⁸ Roedd y rhain fel a ganlyn: Gorchymyn Deddf yr Alban 1998 (Darpariaethau Darfodol a Throsiannol) (Cyhoeddi a Dehongli etc. Ddeddfau Senedd yr Alban) 1999 (OS 1999/1379); Gorchymyn Deddf yr Alban 1998 (Darpariaethau Darfodol a Throsiannol) (Offerynnau Statudol) 1999 (OS 1999/1096); a Gorchymyn Deddf yr Alban 1998 (Darpariaethau Darfodol a Throsiannol) (Gorchymynion sy'n ddarostyngedig i Weithdrefn Seneddol Arbennig) 1999 (OS 1999/1593).

⁹ A wnaeth ddisodli Deddf Cyhoeddi Rheolau (Gogledd Iwerddon) 1925 (c. 6)

18. Ni wnaed darpariaeth gyfatebol i honno ar gyfer yr Alban neu Ogledd Iwerddon ar gyfer Cymru ym 1999 pan sefydlwyd Cynulliad Cenedlaethol Cymru, fel yr oedd ar y pryd, nac yn 2006 drwy'r newidiadau cyfansoddiadol a ddaeth yn sgil Deddf Llywodraeth Cymru 2006. Felly, mewn gwirionedd, "offerynnau statudol" yn syml yw'r offerynnau sydd wedi eu labelu'n "Offerynnau Statudol Cymreig" ac maent yn rhan o'r gyfres o offerynnau statudol y DU. Mae Deddf 1946 wedi cael ei haddasu, i raddau, i ddarparu ar gyfer bodolaeth deddfwrfa Cymru, yn hytrach na bod darpariaeth bwrpasol yn cael ei gwneud, ac, o ganlyniad, yn Saesneg yn unig y nodir y gofynion ar gyfer yr offerynnau statudol a wneir gan Weinidogion Cymru. Mae'r gofyniad i gyhoeddi'r offerynnau statudol hyn yn gorwedd gydag Argraffydd Deddfau Seneddol y Brenin.
19. Er ei bod yn ymddangos fel pe bai Deddf 1946 yn darparu ar gyfer y gweithdrefnau y gwneir yr offerynnau yn unol â hwy, mewn gwirionedd dim ond y weithdrefn sydd wedi dod i'w hadnabod fel y "weithdrefn negyddol" sy'n cael ei thrin yn fanwl. Mae adran 4 o Ddeddf 1946, y mae angen ei darllen ar y cyd ag adran 7, yn darparu ar gyfer "statutory instruments which are subject to annulment by resolution of either House of Parliament" (y dylid ei darllen, o ran offerynnau statudol a wneir yng Nghymru, fel "subject to annulment by resolution of Senedd Cymru"). Fodd bynnag, nid yw hyn ond yn rhoi rhan o'r darlun. Mae defodau ac arferion wedi datblygu dros yr wyth degawd diwethaf sy'n golygu bod pedair prif weithdrefn yn cael eu defnyddio yn awr i wneud offerynnau statudol: gelwir y rhain yn aml yn "y weithdrefn negyddol", y "weithdrefn gadarnhaol ddrafft", y "weithdrefn gadarnhaol 'gwnaed'" ac, os yw offeryn i gael ei osod ond nad oes rheolaeth Seneddol arall yn cael ei chymhwyso iddo, fe'i hadwaenir fel "dim gweithdrefn". Labeli anffurfiol yw'r rhain, fodd bynnag, ac mae'r deddfiadau sy'n rhoi'r pwerau i wneud yr is-ddeddfwriaeth yn egluro pa weithdrefn a ddilyniir, yn fanwl mewn rhai achosion. Defnyddir gweithdrefnau eraill, er yn llawer mwy anfyndych na'r pedair prif weithdrefn; ac mewn rhai achosion, addasiadau ydynt o brif weithdrefn. Yn gyffredinol, nid oes rheswm amlwg pam mae'r gweithdrefnau sy'n fwy anfyndych, neu'r addasiadau, wedi cael eu mabwysiadu.

Is-ddeddfwriaeth nas gwneir fel offeryn statudol

20. Mae'r wefan legislation.gov.uk (a weithredir gan yr Archifau Gwladol) yn rhoi mynediad at Ddeddfau Senedd Cymru a Mesurau Cynulliad Cenedlaethol Cymru, ynghyd ag offerynnau statudol a wneir yng Nghymru. Nid yw'r wefan, fodd bynnag, yn cyhoeddi is-ddeddfwriaeth a wneir gan Weinidogion Cymru, neu ar eu rhan, nas cynhwysir mewn offeryn statudol. Mynegwyd pryderon ynghylch argaeledd a hygyrchedd y fath is-ddeddfwriaeth "nad yw'n OS" ers sefydlu'r Cynulliad Cenedlaethol (fel yr oedd ar y pryd). Er enghraifft, cynigiwyd gwelliannau yn Nhŷ'r Arglwyddi, i'r Bil a fyddai'n dod yn Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006, i osod dyletswyddau ar Lywodraeth Cymru i

gyhoeddi pob darn o ddeddfwriaeth, neu i sefydlu cofrestr o'r holl is-ddeddfwriaeth nas gwneir drwy offeryn statudol.

21. Mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn cyhoeddi copïau o'r is-ddeddfwriaeth sydd ar y ffurf hon ar ei gwefan. Ond mae'r arfer wedi amrywio dros y blynyddoedd o ran a gaiff ei rhifo, a'i chatalogio ai peidio, a sut, a sut y caiff ei rhoi ar gael yn y lle cyntaf i'r cyhoedd ei gweld a'i chadw felly wedi hynny. Ar hyn o bryd, yn unol â gweithdrefnau'r Llywodraeth, gwneir cofnod o'r ddeddfwriaeth ar gofrestr ganolog fewnol, dyrennir rhif adnabod unigryw i bob eitem o is-ddeddfwriaeth nad yw'n OS, a chyhoeddir yr is-ddeddfwriaeth honno ar wefan y Llywodraeth. Fodd bynnag, nid yw sicrhau bod y weithdrefn yn cael ei dilyn bob amser yn syml, yn rhannol oherwydd gall penderfynu a oes gan ddogfen nodweddion deddfwriaeth ai peidio fod yn agored i ddehongliad.
22. Mae cyfran sylweddol o'r is-ddeddfwriaeth nad yw'n OS a wneir bob blwyddyn gan Weinidogion Cymru yn ymwneud â gorchmynion ffyrdd dros dro, y cyfeirir atynt yn gyffredinol fel "gorchmynion cau priffyrdd". Ochr yn ochr â'r rhain, mae Gweinidogion Cymru hefyd yn gwneud nifer o orchmynion ffyrdd dros dro drwy offeryn statudol¹⁰ – dros y pedair blwyddyn ariannol ddiwethaf (a ddaeth i ben ym mis Mawrth 2024), cafodd ychydig o dan 500 o orchmynion o'r math hwn eu gwneud. Yn gyffredinol, mae'r Llywodraeth wedi cyhoeddi'r rhain ar ei gwefan, er eu bod hefyd yn cael eu cyhoeddi ar wefan legislation.gov.uk a weithredir gan yr Archifau Gwladol (yn wahanol i'r gorchmynion cau priffyrdd). Gan fod y ddau fath o'r gorchmynion hyn yn cael eu cyhoeddi arni, gellir dadlau bod gwefan y Llywodraeth yn darparu ffynhonnell fwy cynhwysfawr i ddefnyddwyr sy'n ceisio darganfod a oes cyfyngiadau neu drefniadau dros dro ar waith, neu wedi bod ar waith, ar gyfer ffyrdd penodol.
23. At hynny, mae'r gofyniad i wneud gorchmynion ffyrdd dros dro penodol fel offerynnau statudol yn arwain at gostau i'r Llywodraeth. Nid yw gorchmynion ffyrdd dros dro cyfatebol a wneir o ran Lloegr, gan National Highways, yn cael eu gwneud drwy offeryn statudol.

Darpariaethau deddfwriaethol nad ydynt o ddefnyddioldeb ymarferol neu o fudd mwyach

24. Mae gan y Llywodraeth raglen barhaus i wella hygyrchedd cyfraith Cymru¹¹. Mae'r rhaglen hon yn ceisio mynd i'r afael â phroblemau sy'n ymwneud â chymhlethdod y

¹⁰ Mae'r rhain yn cael eu dosbarthu'n offerynnau "lleol" ac, o dan yr esemptiadau y darperir ar eu cyfer yn Rheoliadau 1947, nid ydynt yn cael eu hargraffu gan Argraffydd y Brenin, er eu bod ar gael ar wefan legislation.gov.uk

¹¹ Mae'r rhaglen bresennol ar gael yn: [Dyfodol cyfraith Cymru: rhaglen hygyrchedd ddiwygiedig 2021 i 2026 | LLYW.CYMRU](#)

gyfraith, a chyflwr anhrefnus ein llyfr statud anferth a gwasgarog. Caiff problemau cyfraith nad yw'n hygyrch eu hachosi nid yn unig gan y swm enfawr o ddeddfwriaeth ond hefyd oherwydd bod y ddeddfwriaeth honno wedi cael ei diwygio, ei hailddiwygio a'i hail-wneud mewn ffyrdd anghyson dros amser. Weithiau, gall y newidiadau hynny arwain at ddarpariaethau deddfwriaethol nad ydynt yn angenrheidiol mwyach. Gall ddigwydd hefyd na fydd darpariaethau yn cael eu defnyddio mwyach neu ni fyddant yn dod i rym o gwbl (yn aml oherwydd bod amgylchiadau eraill wedi eu gwneud yn ddiangen).

25. Gall tynnu darpariaethau diangen o'r llyfr statud helpu i'w "dacluso" ac mae diwygio darpariaethau fel nad ydynt yn gymwys mwyach o ran Cymru yn helpu i ddarparu eglurder ynghylch pa gyfreithiau sy'n berthnasol i Gymru.
26. Os canfyddir y darpariaethau diangen mewn Deddfau (gan Senedd y DU neu gan Senedd Cymru) gall fod angen rhagor o ddeddfwriaeth sylfaenol i'w dileu. Yn hytrach nag aros am Fil addas sy'n ymdrin â newidiadau eraill i'r maes hwnnw o'r gyfraith, gellir cyflwyno Bil sydd, yn syml, yn diddymu neu'n datgymhwyso darpariaethau deddfwriaethol o unrhyw ran o'r llyfr statud. Pan fydd Biliau o'r fath wedi bod drwy Senedd y DU, maent fel arfer wedi cael eu hadnabod fel Biliau 'Cyfraith Statud (Diddymiadau)'. Mae tua 20 o Filiau o'r fath wedi cael eu deddfu gan Senedd y DU (wedi iddynt gael eu drafftio gan Gomisiwn y Gyfraith), er nad oes yr un wedi bod ers 2013 yn sgil toriadau yng nghyllideb Comisiwn y Gyfraith, ac nid oes yr un wedi ei ystyried gan Senedd Cymru eto.
27. Mae "Bil diddymiadau" yn helpu i wella hygyrchedd cyfraith Cymru drwy foderneiddio a symleiddio'r gyfraith, gan leihau maint y llyfr statud a'i wneud yn haws ei ddefnyddio. Mae hyn yn arbed amser cyfreithwyr a defnyddwyr deddfwriaeth eraill, yn helpu i osgoi costau diangen ac yn atal pobl rhag cael eu camarwain gan gyfreithiau darfodedig. Rhagwelir y bydd Bil sy'n ymdrin â'r math hwn o ddiddymiadau yn ymddangos yn y rhan fwyaf o raglenni'r Llywodraeth i wella hygyrchedd cyfraith Cymru.

Deddf Deddfwriaeth (Cymru) 2019

28. Yn ystod hynt y Bil a ddaeth yn Ddeddf 2019, gwnaed ymrwymiad i adolygu'r Ddeddf ran o'r ffordd yn ystod y Senedd bresennol. Cynhaliwyd yr adolygiad hwnnw yn 2023 a ffurfiodd y casgliadau ran o adroddiad blynyddol y Cwnsler Cyffredinol ar gyfer 2022-23 ar gynydd o dan raglen y Llywodraeth i wella hygyrchedd cyfraith Cymru¹².

¹² Ar gael yn: [dyfodol-cyfraith-cymru-adroddiad-blynyddol-2022-i-2023.pdf \(llyw.cymru\)](#)

29. Nododd yr adolygiad agweddau penodol ar Ran 2 o Ddeddf 2019 (sy'n gwneud darpariaeth ynghylch dehongli a gweithredu deddfwriaeth) a allai fod yn fwy eglur, yn enwedig yng ngoleuni'r profiad o ddrafftio Biliau cydgrynhoi a oedd wedi digwydd ers i'r Bil gael ei ddeddfu. Byddai angen deddfwriaeth sylfaenol i wneud y newidiadau hynny, ac felly mae angen cyfrwng deddfwriaethol addas i sicrhau bod Deddf 2019 yn gweithio yn effeithiol.

Yr amcanion polisi

30. Fel y cyfeirir ato uchod, diben Deddf 2025 yw tynnu ynghyd y trefniadau ar gyfer gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru, a ffurfioli'r trefniadau hynny, a gwella hygrychedd cyfraith Cymru. Ystyrir pob agwedd ar ei chynnwys isod.

Gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru

31. Mae Deddf 2025 yn mewnosod dwy Ran newydd a thair Atodlen newydd yn Neddf 2019 ynghylch gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru. Mae hyn yn osgoi gwneud darpariaeth 'annibynnol' mewn Deddf ar wahân ac yn sicrhau, yn hytrach, fod y darpariaethau hyn yn ffurfio rhan o'r ddeddf Gymreig sydd eisoes yn ymdrin â hygrychedd, dehongli a gweithredu deddfwriaeth Cymru.
32. Mae'r Rhan 2A newydd o Ddeddf 2019 yn symleiddio ac yn codeiddio gweithdrefnau'r Senedd ar gyfer gwneud is-ddeddfwriaeth a, thrwy wneud hynny, mae'n adlewyrchu'n briodol fodolaeth yr "offeryn statudol Cymreig". Mae'r Rhan 2B newydd yn cynnig mynegiant clir a modern o'r broses o gyhoeddi deddfwriaeth (Deddfau Senedd Cymru, offerynnau statudol Cymreig ac is-ddeddfwriaeth arall).
33. O ganlyniad, bydd Deddfau Senedd Cymru yn y dyfodol yn darparu y dylid gwneud is-ddeddfwriaeth a wneir oddi tanynt fel "offeryn statudol Cymreig" yn hytrach na thrwy "offeryn statudol" (gan olygu y bydd yr agweddau perthnasol ar Ran 2B ynghylch rhifo, cyhoeddi a chadw'r fath offerynnau yn berthnasol).
34. At hynny, mae'r darpariaethau i bob pwrpas yn codeiddio gweithdrefnau presennol Senedd Cymru ar gyfer gwneud is-ddeddfwriaeth drwy roi iddynt enwau ffurfiol (neu labeli). Gan fod Rhan 2A yn pennu'r hyn y mae pob enw yn ei olygu, gall Deddfau Senedd Cymru yn y dyfodol ddefnyddio'r termau hyn yn hytrach na nodi'r gofynion ar gyfer pob gweithdrefn ym mhob Deddf (fel sy'n digwydd ar hyn o bryd). Fel gydag agweddau eraill ar Ddeddf 2019, mae hyn yn helpu i fyrhau a symleiddio deddfwriaeth y dyfodol, a hyrwyddo cysondeb yn iaith, ffurf a gweithrediad deddfwriaeth y dyfodol.

35. Mae Rhan 2A hefyd yn sicrhau y bydd pwerau presennol mewn Deddfau, sy'n arferadwy gan Weinidogion Cymru neu awdurdod Cymreig datganoledig, i wneud is-ddeddfwriaeth ar ffurf offeryn statudol yn y dyfodol yn cael eu harfer ar ffurf offeryn statudol Cymreig. Bydd y gweithdrefnau presennol sy'n gymwys i wneud is-ddeddfwriaeth yn cael eu 'trosi' yn un o weithdrefnau codeiddiedig Senedd Cymru. Gwneir hyn gan yr Atodlen 1A newydd arfaethedig.
36. Yn yr un modd, mae Rhan 2A yn cymhwyso gweithdrefnau codeiddiedig Senedd Cymru i is-ddeddfwriaeth arall a wneir drwy offeryn statudol, na chaiff ei gwneud drwy offeryn statudol Cymreig ond y creffir arni gan Senedd Cymru serch hynny. Yn benodol, mae hyn yn berthnasol i: (1) is-ddeddfwriaeth a wneir gan Weinidogion Cymru ynghyd â pherson arall (heblaw awdurdod Cymreig datganoledig) – i bob pwrpas, Gweinidog y Goron (gweinidog Llywodraeth y DU); a (2) Gorchmynion yn y Cyfrin Gyngor (is-ddeddfwriaeth benodol, o natur gyfansoddiadol yn gyffredinol, a wneir gan y Cyfrin Gyngor). Gwneir darpariaeth ar gyfer pob un yn Atodlenni 1B ac 1C, sy'n cynnwys nodi union weithdrefn godeiddiedig Senedd Cymru ar ffurf a addaswyd ychydig (gan newid y derminoleg fel y bo'n briodol).
37. Mae adran 2 o Ddeddf 2025 yn diwygio deddfiadau traffig ffyrdd penodol fel na fydd Gweinidogion Cymru yn gwneud gorchmynion traffig ffyrdd lleol dros dro penodol ar ffurf offerynnau statudol Cymreig (neu offerynnau statudol) mwyach. Darperir esboniad llawnach o adran 2 a'r Rhannau 2A a 2B newydd i Ddeddf 2019 yn y Nodiadau Esboniadol i Ddeddf 2025 (ar gael yn: [Nodiadau Esboniadol i DEDDF DEDDFWRIAETH \(GWEITHDREFN, CYHOEDDI A DIDDYMIADAU\) \(CYMRU\) 2025 - Explanatory Notes](#))

Diddymiaidau a diwygiadau i ddarpariaethau nad ydynt o ddefnyddioldeb ymarferol neu o fudd mwyach

38. Rhoddwyd ystyriaeth neilltuoel i ddileu darpariaethau diangen penodol mewn deddfwriaeth bresennol sy'n ymwneud â'r system gynllunio, neu sy'n gysylltiedig â'r system honno. Gwnaed hyn oherwydd mai un o'r prosiectau allweddol yn rhaglen y Llywodraeth i wella hygyrchedd cyfraith Cymru yw mynd i'r afael â chymhlethdodau ac aneffeithlonrwydd y gyfraith cynllunio yng Nghymru. Bydd y Llywodraeth, ym mis Medi 2025, yn cyflwyno Bil cydgrynhoi i symleiddio a moderneiddio'r gyfraith cynllunio yng Nghymru. Mae'r angen am y Bil yn hirsefydledig, fel y dangoswyd yn glir pan ddaeth adroddiad Comisiwn y Gyfraith, *Cyfraith Cynllunio yng Nghymru*¹³, i'r casgliad ei fod yn faes o'r gyfraith y mae angen rhoi sylw iddo ar fyrder. Tynnodd ei adroddiad sylw at yr effeithiau niweidiol y mae diffyg hygyrchedd, ansawdd a chymhlethdod y gyfraith yn eu cael ar weithrediad y system gynllunio – canfyddiadau sydd wedi eu derbyn gan y Llywodraeth.

¹³ Ar gael yn: [Cyfraith Cynllunio yng Nghymru - Comisiwn y Gyfraith](#)

39. Mae mynd i'r afael â rhai o'r darpariaethau cynllunio diangen yn y Ddeddf hon yn golygu y bydd yn bosibl i rywfaent o'r gwaith o dcluso'r llyfr statud o ran cynllunio fynd rhagddo yn gynharach nag a fyddai'n digwydd fel arall, a bydd hefyd yn osgoi cynnwys darpariaethau ynghylch y diddymiadau hynny yn y Bil Cynllunio. Bwriad y Llywodraeth yw y bydd y Bil Cynllunio yn sefyll fel y datganiad o sylwedd ar y gyfraith cynllunio yng Nghymru, ac ni fydd darpariaethau a ddisbyddwyd, sy'n ddiangen neu sy'n ddarfodedig ond yn ychwanegu at hyd a chymhlethdod y Bil hwnnw. Mae Deddf 2025 felly yn diddymu ac yn diwygio darpariaethau ynghylch:
- a. Byrddau Datblygu Gwledig;
 - b. ardaloedd parthau menter;
 - c. ymddiriedolaethau gweithredu tai;
 - d. cynlluniau lleol, cynlluniau strwythur a chynlluniau datblygu unedol;
 - e. polisiau ynni mewn cynlluniau datblygu; ac
 - f. symud ymaith bridd ar gyfer datblygu heb gydsyniad.
40. Yn ychwanegol at y cynigion ynghylch cynllunio, mae Deddf 2025 hefyd yn diddymu ac yn diwygio darpariaethau sy'n ymdrin ag:
- a. ad-drefnu llywodraeth leol;
 - b. datganiadau o anghenion addysgol arbennig;
 - c. byrddau cynllunio Parciau Cenedlaethol;
 - d. Awdurdod Datblygu Cymru;
 - e. Bwrdd Datblygu Cymru Wledig;
 - f. Awdurdod Tir Cymru;
 - g. rhywogaethau estron goresgynnol;
 - h. hawliau tramwy cyhoeddus sydd heb eu cofnodi;
 - i. materion amrywiol yn Neddf Llywodraeth Cymru 1998 a Deddf Llywodraeth Cymru 2006; a
 - j. croesgyfeiriad diangen yn Neddf Cyllid Llywodraeth Leol (Cymru) 2024.
41. Mae Deddf 2025 hefyd yn diddymu, yn gyfan gwbl, Fesur a Deddf gan Senedd Cymru:
- a. Mesur Diogelwch Tân Domestig (Cymru) 2011; a
 - b. Deddf Etholiadau Cymru (Coronafeirws) 2021.
42. Mae esboniad o gefndir y darpariaethau sy'n cael eu diddymu neu eu diwygio, ynghyd â'r sail resymegol ar gyfer eu cynnwys yn Neddf 2025, wedi eu nodi yn y Nodiadau Esboniadol (ar gael yn: [Nodiadau Esboniadol i DEDDF DEDDFWRIAETH \(GWEITHDREFN, CYHOEDDI A DIDDYMIADAU\) \(CYMRU\) 2025 - Explanatory Notes](#))

Diwygiadau i Ddeddf Deddfwriaeth (Cymru) 2019

43. Mae Deddf 2025 yn gwneud mân ddiwygiadau i Ran 2 o Ddeddf 2019 i gynnig eglurdeb ynghylch tri mater a nodwyd gan ddrafftwyd arbenigol deddfwriaeth sylfaenol y Llywodraeth:
- a. cymhwyso adran 16 o Ddeddf 2019 (ynghylch arfer pwerau a dyletswyddau nad ydynt mewn grym eto);
 - b. dod â Mesurau gan Eglwys Loegr o fewn ystyr "deddfiad" at ddibenion adrannau 21, 25 a 32 i 35 o Ddeddf 2019; ac
 - c. effaith adran 35 o Ddeddf 2019 ar gymhwyso is-ddeddfwriaeth i'r Goron.
44. Yng ngoleuni'r newidiadau ehangach sy'n cael eu gwneud i Ddeddf 2019 o ran gwneud a chyhoeddi mewn deddfwriaeth, mae Deddf 2025 yn gwneud newidiadau pellach i'r Ddeddf honno drwy:
- a. diwygio ystyr is-offerynnau Cymreig yn adran 3 o Ddeddf 2019;
 - b. mewnosod darpariaeth newydd (adran 12A) ynghylch gosod dogfennau gerbron Senedd Cymru;
 - c. ychwanegu at adran 36 (a'i hailenwi) o ran cyfeirio at ddeddfiadau ar ôl iddynt gael eu diddymu a'u dirymu;
 - d. rhoi yn lle'r adran 40 bresennol (cyfuno is-ddeddfwriaeth sy'n ddarostyngedig i weithdrefnau gwahanol yn y Senedd) adran newydd 37G, a fydd yn dod o fewn y Rhan 2A newydd.
45. Yn olaf, ar ôl gwneud gwelliannau i'r Bil (a ddaeth yn Ddeddf 2025) yn ystod Cyfnod 3 o ystyriaeth y Senedd, mae Deddf 2025 hefyd yn:
- a. diwygio adran 2 o Ddeddf 2019 fel bod rhaid i raglen y Llywodraeth i wella hygyrchedd cyfraith Cymru gynnwys gweithgareddau sydd â'r nod o ddatrys amwysedd a chywiro gwallau yn y gyfraith honno (bydd hyn hefyd yn sicrhau bod adroddiad rheolaidd ar y gwaith a wneir i gywiro gwallau, drwy adroddiad blynyddol y Cwnsler Cyffredinol ar y rhaglen (gweler adran 2(7) o Ddeddf 2019));

- b. mewnosod adran 42A newydd yn Neddf 2019 sydd â'r effaith o'i gwneud yn ofynnol i'r Cwnsler Cyffredinol gynnal adolygiad o ddwy flynedd gyntaf gweithrediad Rhannau 2A a 2B newydd a gosod adroddiad ar y canfyddiadau gerbron y Senedd (ac mae'n ofynnol ymgynghori â'r Llywydd, Clerc y Senedd a phersonau eraill â buddiant fel rhan o'r adolygiad hwn).
46. Darperir esboniad llawnach o'r newidiadau hyn i Ddeddf 2019 yn y Nodiadau Esboniadol i Ddeddf 2025 (ar gael yn: [Nodiadau Esboniadol i DEDDF DEDDFWRIAETH \(GWEITHDREFN, CYHOEDDI A DIDDYMIADAU\) \(CYMRU\) 2025 - Explanatory Notes](#)) a darperir eglurhad o'r diwygiadau yn eu cyd-destun sy'n deillio o Atodlen 2 yn Atodiad B o'r Memorandwm hwn.
47. Ymdrinnir â diwygiadau canlyniadol pellach i Ddeddf 2019 yn Atodlen 3 i Ddeddf 2025 (gweler, yn benodol, baragraffau 9 i 15 o'r Atodlen honno).

Cymhwysedd deddfwriaethol

48. Mae gan Senedd Cymru y cymhwysedd deddfwriaethol i wneud y darpariaethau yn Neddf 2025 yn unol â Rhan 4 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006, fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Cymru 2017. Roedd angen cydsyniad yr Ysgrifennydd Gwladol, serch hynny, o ran y darpariaethau sy'n effeithio ar Argraffydd Deddfau Seneddol y Brenin (y cyfeirir ato fel Argraffydd y Brenin ar gyfer Cymru i'r graddau ag y bo arfer y swyddogaethau hyn o dan sylw). Cafwyd y cydsyniad hwnnw ar 27 Ionawr 2025.

Dulliau eraill o gyflawni'r amcanion polisi

Gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru

49. Roedd y Llywodraeth eisoes wedi ymrwymo i ystyried y trefniadau ar gyfer gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru. A'r rhain wedi cael eu hadolygu bellach, heb ddiwygio deddfwriaethol, ni fyddai'n bosibl cyflawni'r amcan o dynnu ynghyd y trefniadau ar gyfer gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru, a ffurfioli'r trefniadau hynny. O'r herwydd, yr unig opsiwn arall fyddai parhau â phethau fel y maent ar hyn o bryd. Gallai'r Llywodraeth a Senedd Cymru barhau i weithredu gan ddefnyddio'r gweithdrefnau presennol ar gyfer gwneud deddfwriaeth ac, ar gyfer y Llywodraeth, byddai hyn hefyd yn cynnwys cyhoeddi is-ddeddfwriaeth sy'n cael ei gwneud heblaw drwy offeryn statudol. Fodd bynnag, byddai hyn yn golygu na fyddai'r gyfraith yn adlewyrchu'n llawn ac yn gywir y trefniadau ar gyfer cyhoeddi deddfwriaeth a byddai'r gyfraith yn Saesneg yn unig.

Diddymiadau a diwygiadau i ddarpariaethau nad ydynt o ddefnyddioldeb ymarferol neu o fudd mwyach

50. Fel y nodwyd uchod, mae'n bosibl¹⁴ y bydd angen deddfwriaeth sylfaenol i ddileu darpariaethau nad ydynt yn angenrheidiol mwyach mewn Deddfau gan Senedd Cymru neu Ddeddfau gan Senedd y DU. Gellir gwneud hyn pan gyflwynir Bil diwygio'r gyfraith sy'n ymdrin â phwnc penodol¹⁵, ond nid oes sicrwydd y bydd cyfrwng addas ar gael ar adeg addas. Gall cynnwys diddymiad arfaethedig hefyd gael goblygiadau ar gyfer cwmplas y Bil sydd o dan sylw, a'r ffordd yr ymdrinnir ag ef, os nad yw'n ymwneud yn uniongyrchol â'r maes o'r gyfraith lle mae'r mater yn codi.
51. Gall darpariaethau diangen barhau yn y llyfr statud am flynyddoedd lawer, felly, yn aros i Fil addas fynd i'r afael â hwy. Gallai Llywodraeth Cymru barhau i weithredu fel hyn, ond ni fyddai hynny yn cefnogi'r amcan polisi cyffredinol o wella hygyrchedd cyfraith Cymru.

Diwygiadau i Ddeddf Deddfwriaeth (Cymru) 2019

52. Heb ddiweddarau Rhan 2 o Ddeddf 2019 o ran y materion a nodir uchod, byddai'n rhaid aros cyn rhoi eglurhad ac ymdrin â hyn fesul achos mewn deddfiadau unigol yn y dyfodol. Er enghraifft, byddai angen i Fil ar fater y byddai Mesurau gan Eglwys Loegr yn berthnasol iddo, neu y gallent fod yn berthnasol iddo, gael darpariaeth benodol i fynd i'r afael â hynny yn y Bil ei hun, yn hytrach na dibynnu ar y trefniadau cyffredinol y darperir ar eu cyfer yn Neddf 2019. Fel arall, gallai'r mân amwyseddau presennol barhau, gan danseilio (er mai cyfyngedig fyddai'r effaith) fwriad Deddf ddehongli.
53. I'r graddau y mae'r pŵer i wneud is-ddeddfwriaeth cyn unrhyw ddarpariaethau eraill o dan sylw, mae'n agored i Weinidogion Cymru arfer pwerau sydd ganddynt yn gyffredinol i ddod â Deddfau i rym. Ar y cyfan mae hyn yn cynnwys y gallu i ddod â darpariaethau penodol i rym at ddibenion gwahanol ar adegau gwahanol. Fel hyn, gall Gweinidogion ddod â phwerau i wneud is-ddeddfwriaeth i rym cyn y daw gweddill y Ddeddf i rym (ac fe wneir hyn yn aml). Fodd bynnag, mae hyn yn arwain at gryn gymhlethdod ychwanegol wrth ddod â deddfwriaeth i rym ac nid oes iddo unrhyw ddiben defnyddiol i'r sawl sy'n defnyddio deddfwriaeth.
54. Ni fyddai angen i'r newidiadau ychwanegol i Ddeddf 2019, sy'n codi o ganlyniad i'r newidiadau ehangach sy'n cael eu gwneud ynghylch gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru, gael eu gwneud (ar y cyfan) mwyach.

¹⁴ Gan gydnabod y gallai rhai diddymiadau fod yn bosibl gan ddefnyddio pwerau i wneud diwygiadau canlyniadol a diwygiadau eraill mewn is-ddeddfwriaeth

¹⁵ Gweler, er enghraifft, adran 62(4)(a) o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 y cafodd darpariaeth ddiangen (adran 106(6)) yn Neddf Llywodraeth Leol 2000) ei hepgor ganddi.

Rhan 2 – Ymgynghori

Ymgynghoriadau a gynhaliwyd cyn cyflwyno Deddf 2025 i'r Senedd

55. Cyhoeddwyd ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar ddrafft o "Fil Cyfraith Statud (Diddymiadau) (Cymru)" ar 7 Hydref 2022 ar wefan y Llywodraeth¹⁶. Fe'i tynnwyd at sylw rhanddeiliaid hysbys sydd â diddordeb yn hygyrchedd y gyfraith, yn ogystal â'r rhai sydd â diddordeb posibl mewn elfennau penodol o'r cynigion. Ysgrifennodd y Prif Weinidog ar y pryd at y Llywydd ar ddechrau'r ymgynghoriad, gan fod y cynigion yn cynnwys dirymu Deddf Etholiadau Cymru (Coronafeirws) 2021. Cafodd y rhanddeiliaid posibl eu hatgoffa'n rheolaidd o'r ymgynghoriad a'r dyddiad cau. Cynhaliwyd yr ymgynghoriad hwn am 13 wythnos, gan gau ar 6 Ionawr 2023.
56. Mae pedwar ymgynghoriad arall yn berthnasol i Ddeddf 2025:
- a. Fel rhan o'i waith cyn ei adroddiad, *Cyfraith Cynllunio yng Nghymru*, ymgynghorodd Comisiwn y Gyfraith ar y rhan fwyaf o'r darpariaethau yn Neddf 2025 sy'n ymdrin â materion paratoadol ar gyfer y Bil Cynllunio, gan gynnwys, er enghraifft, y darpariaethau sy'n ymwneud ag ymddiriedolaethau gweithredu tai. Cafodd manylion a chanfyddiadau'r ymgynghoriad hwnnw eu nodi yn ei adroddiad a'u crynhoi (mewn perthynas â diddymiadau) yn ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar y fersiwn ddrafft o Fil Cyfraith Statud (Diddymiadau) drafft (Cymru).
 - b. Mae Rhan 7 o Atodlen 1 i Ddeddf 2025 yn diddymu Mesur Diogelwch Tân Domestig (Cymru) 2011 (gweler isod). Ym mis Tachwedd 2020, ymgynghorodd Llywodraeth Cymru ar gynigion i ddiwygio'r Rheoliadau Adeiladu i wneud mesurau awtomatig ar gyfer llethu tanau yn ofynnol mewn cartrefi gofal plant. Cynhaliwyd ymgynghoriad pellach¹⁷ rhwng 14 Rhagfyr 2022 a 7 Mawrth 2023 ar y diwygiadau penodol y byddai angen eu gwneud i'r Rheoliadau Adeiladu.
 - c. Mae Rhan 11 o Atodlen 1 i Ddeddf 2025 yn diddymu Deddf Diwydiant 1979 a Deddf Awdurdod Datblygu Cymru 1997 yn ogystal â diwygio Deddf Diwydiant 1980. Cynigiwyd y tri mater yn adroddiad Comisiwn y Gyfraith, *Statute Law Repeals: Twentieth Report Draft Statute Law (Repeals) Bill*, Mehefin 2015, a luniwyd ar ôl ymgynghoriad a thrafodaeth helaeth.

¹⁶ Gweler: [Bil Cyfraith Statud \(Diddymiadau\) \(Cymru\) | LLYW.CYMRU](#)

¹⁷ Gweler: [Systemau awtomatig ar gyfer llethu tân mewn cartrefi gofal plant | LLYW.CYMRU](#)

- d. Mae Rhan 14 o Atodlen 1 i Ddeddf 2025 yn diwygio Atodlen 9 i Ddeddf Bywyd Gwyllt a Chefn Gwlad 1981 (Deddf 1981), er mwyn dileu cyfeiriad at dair rhywogaeth anfrodorol. Mae adran 22 o Ddeddf 1981 ac erthygl 2 o Orchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Trosglwyddo Swyddogaethau) 1999, ac Atodlen 1 iddi, yn rhoi pwerau i Weinidogion Cymru ddiwygio Atodlen 9 drwy Orchymyn; mae adran 26 o Ddeddf 1981 yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru roi cyfle i unrhyw awdurdod lleol ac unrhyw berson arall yr effeithir arno gyflwyno gwrthwynebiadau neu sylwadau ar fater y Gorchymyn arfaethedig. Er nad yw adran 26 yn gymwys i ddiwygio Atodlen 9 drwy Ddeddf 2025, mae'n werth nodi bod y Gangen Iechyd Planhigion a Diogelu'r Amgylchedd o fewn Llywodraeth Cymru wedi ysgrifennu ym mis Ionawr 2021 at y 22 awdurdod lleol yng Nghymru, Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) a'r Cyd-bwyllgor Cadwraeth Natur (JNCC) yn gofyn am farn am ddileu'r tair rhywogaeth o Atodlen 9. Cadarnhaodd CNC a JNCC eu bod yn fodlon â'r cynnig. Dim ond un awdurdod lleol ymatebodd, gan ofyn cwestiwn anghysylltiedig am ddsbarthiad llyngyr lledog o Seland Newydd yng Nghymru.

Crynodeb o ganlyniadau ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar y Bil drafft

57. Cafodd Llywodraeth Cymru wyth ymateb i'r ymgynghoriad ar Fil Cyfraith Statud (Diddymiadau) drafft (Cymru). Cafodd saith o'r rhain eu cyhoeddi, ynghyd ag adroddiad yn crynhoi'r ymatebion i'r ymgynghoriad. Ni chyhoeddwyd yr wythfed ymateb yn unol â chais yr ymatebydd.
58. Roedd y rhan fwyaf o'r ymatebion yn gwneud sylwadau ar un neu ddau o faterion yn unig ac roeddent yn bennaf o blaid y cynigion. Nid oedd un ymatebydd yn cytuno ag unrhyw un o'r diddymiadau a'r diwygiadau arfaethedig yn y Bil drafft. Roedd rhai o'r sylwadau manylach a ddaeth i law yn ymwneud â mân bwyntiau technegol a mân bwyntiau drafftio, a gafodd eu hadolygu yn dilyn hynny gan ddrafftwy'r deddfwriaethol Deddf 2025.

Diwygiadau yn sgil yr ymgynghoriad

59. Ar ôl ystyried yr ymatebion i'r ymgynghoriad ac yn sgil gwaith parhaus i ddatblygu'r darpariaethau, gwnaed nifer o fân newidiadau i'r Bil drafft gwreiddiol. Crynhoir y rhain yn Nhabl 1 isod (ac mae cyfeiriadau at y "Bil terfynol" yn gyfeiriadau at y Bil a ddaeth yn Ddeddf 2025).

Tabl 1 – Crynodeb o'r newidiadau a wnaed yn dilyn ymgynghori

Newid a wnaed (Mae cyfeiriadau at adrannau, Rhannau neu baragraffau yn cyfeirio at adran yn y Bil drafft, neu at Ran neu baragraff o'r Atodlen iddo)	Rheswm dros y newid
Diweddarau'r enw hir i adlewyrchu cwrpas y Bil terfynol	Nodwyd gan y cwnsleriaid deddfwriaethol
Diweddarau enw adran 1 a diwygio'r rhagdestun gan fod mwy nag un Atodlen yn y Bil terfynol	Nodwyd gan y cwnsleriaid deddfwriaethol
Disodli adran 2 i adlewyrchu'r Bil terfynol ac arferion drafftio cyfredol	Nodwyd gan y cwnsleriaid deddfwriaethol
Cynnwys disgrifiadau o adrannau neu Atodlenni ym mharagraffau 1(3), 4(2), 4(3), 4(4), 7(a) i (d), 23(1), 27(2), 27(3)(a) i (d), 27(3)(f), 27(5), 31, 33, 43(6), 43(7) a 54 o'r Atodlen Mae'r disgrifiad o adran ym mharagraffau 26 a 43(3), a'r disgrifiad o baragraff ym mharagraff 53(l), wedi eu diweddarau	Cysondeb y dull drafftio ac i gynyddu hygyrchedd Bil
Ychwanegu rhifau penodau Deddfau at benawdau italig uwchben paragraffau 16, 27, 49 ac ym mharagraff 51(3)(b)(i)	Cysondeb y dull drafftio
Ailstrwythuro a diwygio paragraff 1(2) i osgoi awgrymu nad yw'r darpariaethau o dan sylw yn rhychwantu'r Alban	Yn ymateb i'r ymgynghoriad ac ystyriaeth bellach gan y cwnsleriaid deddfwriaethol
Hepgor testun paragraff 2	Nodwyd gan y cwnsleriaid deddfwriaethol
Hepgor paragraff 4(5)	Dangosodd dadansoddiad pellach fod y ddarpariaeth hon yn ddiangen
Mân ddiwygiadau i baragraffau 5 a 6 i wella'r modd y mae'r Bil terfynol wedi ei ddrafftio a gwella cysondeb	Nodwyd gan y cwnsleriaid deddfwriaethol

Newid a wnaed (Mae cyfeiriadau at adrannau, Rhannau neu baragraffau yn cyfeirio at adran yn y Bil drafft, neu at Ran neu baragraff o'r Atodlen iddo)	Rheswm dros y newid
Ehangu a diwygio Rhan 3 (sy'n ymdrin â diwygiadau i Ran 3 o Ddeddf Tai 1988 a ddaeth i rym ar ôl i'r Bil drafft gael ei orffen, a materion cysylltiedig eraill a ddaeth i'r amlwg wrth ymdrin â'r diwygiadau hynny)	Nodwyd gan y cwnsleriaid deddfwriaethol
Ailstrwythuro a diwygio paragraff 9 i roi eglurder a rhoi sylw i fân ddiwygiad angenrheidiol pellach	Nodwyd gan y cwnsleriaid deddfwriaethol
Diweddarau teitl Rhan 4 i adlewyrchu darpariaethau newydd sydd wedi eu cynnwys	Sicrhau bod y Rhan yn cael ei disgrifio'n briodol
Mân ddiwygiadau i baragraff 16 i wella'r modd y mae'r Bil terfynol wedi ei ddrafftio, a rhoi sylw i fân ddiwygiad angenrheidiol pellach	Nodwyd gan y cwnsleriaid deddfwriaethol
Ail-rifo paragraff 18 (O.S. 2005/2847)	Nodwyd gan y cwnsleriaid deddfwriaethol
Ail-rifo Rhan 6 (Polisiâu ynni mewn cynlluniau datblygu) yn Rhan 5	Nodwyd gan y cwnsleriaid deddfwriaethol
Mân ddiwygiadau ac ailstrwythuro paragraffau 19 i 21 i sicrhau cysondeb o ran drafftio'r Bil terfynol	Nodwyd gan y cwnsleriaid deddfwriaethol
Diwygio paragraff 27(3)(d) i roi eglurder	Nodwyd gan y cwnsleriaid deddfwriaethol
Symud paragraff 27(4)(a) ac (c) i baragraff newydd yn y Bil terfynol sy'n ymdrin â darpariaethau trosiannol o dan Ddeddf Llywodraeth Leol (Cymru) 1994, ynghyd â pharagraff 36 o'r Bil drafft. Ailddrafftio rhagdestun paragraff 27(4) a 27(4)(b) o ganlyniad.	Nodwyd gan y cwnsleriaid deddfwriaethol
Mân ddiwygiad i baragraff 30 ac ailstrwythuro paragraffau 37 i 39 i sicrhau cysondeb o ran drafftio'r Bil terfynol	Nodwyd gan y cwnsleriaid deddfwriaethol

Newid a wnaed (Mae cyfeiriadau at adrannau, Rhannau neu baragraffau yn cyfeirio at adran yn y Bil drafft, neu at Ran neu baragraff o'r Atodlen iddo)	Rheswm dros y newid
Diwygio Rhan 8 i wella eglurdeb	Nodwyd gan y cwnsleriaid deddfwriaethol
Diwygio paragraff 43(4) i wella eglurder	Nodwyd gan y cwnsleriaid deddfwriaethol
Mân ddiwygiadau i baragraff 43(9), a'i ailstrwythuro, i roi eglurder a sicrhau cysondeb o ran drafftio'r Bil terfynol	Nodwyd gan y cwnsleriaid deddfwriaethol
Cynnwys darpariaeth newydd (nawr ym mharagraff 47 o'r Bil terfynol) i ddiwygio Deddf Diwydiant 1980	Ystyriaeth bellach gan y cwnsleriaid deddfwriaethol
Mân ddiwygiadau i baragraff 46(a)(i) a (iii) i wella'r modd y mae'r Bil terfynol wedi ei ddrafftio	Nodwyd gan y cwnsleriaid deddfwriaethol
Symud darpariaeth a oedd gynt ym mharagraff 46(b)(iii) yn Rhan 10 i'r hyn sydd bellach yn baragraff 51(4) yn Rhan 12, i adlewyrchu cysylltiad agosach â phwnc y Rhan honno	Nodwyd gan y cwnsleriaid deddfwriaethol
Rhan 13 (Hawliau tramwy cyhoeddus heb eu cofnodi)	Diwygiwyd y Bil yn nhrefodion Cyfnod 2 i gynnwys darpariaethau
Mân ddiwygiadau i baragraff 53(a) i (e), (g), (j) ac (o) i (q) i sicrhau bod penawdau italig cyn paragraffau perthnasol yn cael eu hepgor, er mwyn osgoi amheuaeth	Nodwyd gan y cwnsleriaid deddfwriaethol
Cynnwys darpariaethau newydd (nawr ym mharagraff 54(i)(vii) ac (x) o'r Bil terfynol) i sicrhau eglurder yn Neddf Llywodraeth Cymru 2006 unwaith y bydd hepgoriadau gan y Bil terfynol yn dod i rym. O ganlyniad, mae angen diwygiadau i'r hyn a oedd gynt yn baragraff 53(i) o'r Bil drafft	Nodwyd gan y cwnsleriaid deddfwriaethol

Newid a wnaed (Mae cyfeiriadau at adrannau, Rhannau neu baragraffau yn cyfeirio at adran yn y Bil drafft, neu at Ran neu baragraff o'r Atodlen iddo)	Rheswm dros y newid
Cyfuno a diwygio paragraffau 53(l) ac (m) i gynnwys diddymiaidau o ddarpariaethau trosiannol ychwanegol	Nodwyd eu bod wedi dod i ben gan y cwnsleriaid deddfwriaethol
Cynnwys darpariaeth newydd (nawr ym mharagraff 60 o'r Bil terfynol) i roi sylw i ddiwygiad angenrheidiol ychwanegol sy'n gysylltiedig â darpariaeth arall yn y Rhan	Nodwyd gan y cwnsleriaid deddfwriaethol

Bwriad i ddiddymu darpariaethau sy'n ymwneud â hawliau tramwy heb eu cofnodi

60. Pan gyflwynwyd Bil Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiaidau) (Cymru), nid oedd yn cynnwys diddymu adrannau 53, 54, 55 a 56 o Ddeddf Cefn Gwlad a Hawliau Tramwy 2000 a oedd wedi eu cynnig yn y Bil Cyfraith Statud (Diddymiaidau) (Cymru) drafft. Y rheswm dros hyn oedd oherwydd i Lywodraeth y DU, ym mis Mawrth 2023, gyhoeddi'n sydyn newid yn ei safbwynt ac wedi hynny gychwyn adrannau 53 i 56 o Ddeddf 2000 mewn perthynas â Lloegr. Er nad yw hyn yn effeithio ar safbwynt Llywodraeth Cymru na chaiff yr adrannau hynny eu cychwyn mewn perthynas â Chymru, cafodd effaith ar barhau i gynnwys yr adrannau hynny yn y Bil pan gafodd ei gyflwyno.
61. Ym mis Rhagfyr 2024, ar ôl i'r Bil gael ei gyflwyno, cyhoeddodd Llywodraeth y DU ei fwriad i ddiddymu'r dyddiad olaf ar gyfer cofnodi hawliau tramwy hanesyddol. Yn ystod trafodion Cyfnod 1 ar y Bil, cadarnhaodd y Cwnsler Cyffredinol i'r Pwyllgor cyfrifol fwriad Llywodraeth Cymru i geisio diwygio'r Bil i adfer diddymu adrannau 53 i 56 o Ddeddf 2000. Cyflwynwyd hyn wedi hynny yn nhrefodion Cyfnod 2 ar y Bil.
62. Ar yr un pryd, cytunodd y Senedd i ddiddymu, mewn perthynas â Chymru, baragraff 4 o Atodlen 5 i Ddeddf 2000. Nid ymgynghorwyd ar hyn cyn hynny fel rhan o'r Bil Cyfraith Statud (Diddymiaidau) (Cymru) drafft, ond cafodd y Pwyllgor cyfrifol dystiolaeth oddi wrth y Gymdeithas Mannau Agored yn ystod Cyfnod 1 fod hyn yn addas i'w ddiddymu. Cytunodd y Llywodraeth a chynhwyswyd hyn yn un o'i gwelliannau i'r Bil.

Materion yn Neddf 2025 nad ymgynghorwyd arnynt eisoes

Gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru

63. Nid ymgynghorwyd yn ffurfiol ar y trefniadau ar gyfer gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru, er i gyfeiriad byr gael ei wneud at hyn mewn ymgynghoriad¹⁸ yn 2018 ar Fil drafft a ddaeth yn Ddeddf Deddfwriaeth (Cymru) 2019. Daeth rhai sylwadau ynghylch materion ehangach argaeledd deddfwriaeth i law ar y pryd oddi wrth randdeiliaid (er nad yw'r rhain yn ymwneud â'r materion a gwmpesir yn y Bil y mae'r Memorandwm hwn yn ymwneud â hwy).
64. Er bod gan holl ddefnyddwyr deddfwriaeth ddiddordeb amlwg yn hygyrchedd y ddeddfwriaeth, ni fynegwyd fawr ddim diddordeb hyd yn hyn gan randdeiliaid allanol i'r Llywodraeth yn y gyfraith sy'n sail i'r trefniadau cyffredinol ar gyfer cyhoeddi a chraffu ar ddeddfwriaeth. Mae hyn yn ddealladwy gan mai'r tri chorff sydd â diddordeb uniongyrchol yn y cynigion yw'r Senedd (sy'n penderfynu ar ffurf a manylion y broses graffu ar gyfer Offerynnau Statudol Cymreig), y Llywodraeth (sy'n ymwneud ag effeithlonrwydd prosesau'r Senedd ar gyfer ymdrin â'i rhaglen o is-ddeddfwriaeth) ac Argraffydd y Brenin/Yr Archifau Gwladol (sy'n gyfrifol am gyhoeddi'r rhan fwyaf o ddeddfwriaeth).
65. Mae'r Llywodraeth wedi ymgysylltu'n rheolaidd â'r Archifau Gwladol ar y trefniadau arfaethedig ar gyfer Offerynnau Statudol Cymreig (yn ddiweddar a thros y 15 mlynedd diwethaf). Helpodd eu profiad o weithredu Deddf 1946 a'r rheoliadau cysylltiedig i lywio'r darpariaethau perthnasol yn Neddf 2025. Mae craffu ar is-ddeddfwriaeth yn rhan sylweddol o'r gwaith a wneir (yn bennaf) gan Bwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad y Senedd, a phenderfynodd y Pwyllgor Busnes mai'r Pwyllgor hwnnw fyddai'n gyfrifol am graffu ar y Bil a ddaeth yn Ddeddf 2025. Ni chyhoeddodd y Llywodraeth, felly, y cynigion fel Bil drafft.
66. Yn yr un modd, oherwydd bod y darpariaethau ynghylch cyhoeddi Deddfau'r Senedd yn cael eu hailddatgan o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006, ac nad oes unrhyw newidiadau sylfaenol yn cael eu cynnig, ni chynhaliwyd ymgynghoriad ar yr agwedd hon ar Ddeddf 2025.
67. Penderfynodd y Senedd y dylai'r Bil gael ei ddiwygio i gynnwys newidiadau i adran 2 o Ddeddf 2019 a chynnwys darpariaeth (fel adran 42A newydd o Ddeddf 2019) ynghylch craffu ar ôl deddfu.

¹⁸Ar gael yn: [Y Bil Deddfwriaeth \(Cymru\) Drafft | LLYW. CYMRU](#)

Diddymu a diwygio darpariaethau nad ydynt o ddefnyddioldeb ymarferol neu o fudd mwyach

68. Yn ogystal â chynnwys Deddf Diwydiant 1980 (gweler uchod), mae pedwar mater bellach wedi eu cynnwys yn Neddf 2025 nad oeddent yn rhan o'r ymgynghoriad ar y Bil drafft.

Cynlluniau datblygu unedol

69. Nodwyd mater pellach i helpu i baratoi'r ffordd ar gyfer cydgrynhoi'r gyfraith cynllunio ar ôl yr ymgynghoriad ar y Bil drafft – diddymu adran 186 o Ddeddf Cynllunio 2008. Nid yw'r ddarpariaeth hon erioed wedi ei dwyn i rym, ac mae bellach yn ddiangen. Byddai wedi diwygio pwerau'r Uchel Lys ar heriau cyfreithiol llwyddiannus i gynlluniau datblygu unedol a fabwysiadwyd o dan Ran 2 o Ddeddf Cynllunio Gwlad a Thref 1990. Mabwysiadwyd yr olaf o'r rhain yng Nghymru yn 2011. Ni ellir mabwysiadu rhagor o gynlluniau datblygu unedol yng Nghymru, oherwydd unwaith y mae gan awdurdod gynllun datblygu unedol mae'n ofynnol iddo ddechrau symud drosodd i'r system "newydd" o gynlluniau datblygu lleol o dan Ran 6 o Ddeddf Cynllunio a Phrynu Gorfodol 2004. Pan ymgynghorwyd ar y Bil drafft, roedd dau gynllun datblygu unedol yn weddill, ond mae treigl amser yn golygu na ellid dwyn her gyfreithiol y byddai adran 186 yn gymwys iddi yn eu herbyn. Mae adran 186 o Ddeddf Cynllunio 2008 bellach wedi ei disbyddu a gellir ei diddymu. Gan nad yw adran 186 erioed wedi ei dwyn i rym ac na ellir ei defnyddio mwyach, nid oeddem o'r farn fod angen ymgynghori ar wahân ynglŷn â'i diddymu.
70. Ers ymgynghori ar y Bil drafft, mae Cyngor Sir y Fflint a Chyngor Wrecsam ill dau wedi mabwysiadu Cynlluniau Datblygu Lleol. Felly, ar adeg cyflwyno'r Bil, nid oedd unrhyw gynlluniau datblygu unedol yng Nghymru mwyach; ystyriwyd felly fod gweddill y darpariaethau sy'n ymwneud â chynlluniau datblygu unedol yng Nghymru wedi dod i ben ac y gellid eu diddymu. Gan nad oedd unrhyw gynlluniau datblygu unedol yng Nghymru, nid oeddem o'r farn fod angen ymgynghori ar wahân ar gynnwys y darpariaethau a oedd wedi dod i ben.
71. Fodd bynnag, newidiodd y sefyllfa gyfreithiol mewn perthynas â chynllun datblygu unedol Cyngor Wrecsam eto ac yng Nghyfnod 3 o ystyriaeth y Senedd, cytunodd y Senedd i ddiwygio'r Bil i adlewyrchu'r sefyllfa gyfreithiol (gyfredol).

Mesur Diogelwch Tân Domestig (Cymru) 2011

72. Cyflwynwyd Mesur Diogelwch Tân Domestig (Cymru) i Gynulliad Cenedlaethol Cymru (ar y pryd) gan Ann Jones AC yn dilyn ei hymgyrch i wella diogelwch tân a lleihau nifer yr achosion o farwolaeth ac anafiadau mewn lleoliadau preswyl. Cyflwynodd y Mesur

ofynion newydd ar gyfer cynnwys systemau awtomatig i lethu tân (y cyfeirir atynt fel arfer fel systemau chwistrellu) ym mhob preswylfa newydd a phob preswylfa sydd wedi ei throsi yng Nghymru. Adeg cyflwyno'r Mesur, cyfrifoldeb Llywodraeth y DU oedd rheoli adeiladau, gan gynnwys y Rheoliadau Adeiladu (y brif ffordd o sicrhau cydymffurfiaeth â safonau adeiladu). Felly, bernid mai'r Mesur oedd y mecanwaith deddfwriaethol mwyaf effeithiol a oedd ar gael i'r Cynulliad Cenedlaethol ar y pryd i'w gwneud yn ofynnol gosod systemau chwistrellu ar gyfer tân mewn adeiladau newydd ac addasiadau.

73. Pasiwyd y Mesur gan y Cynulliad Cenedlaethol a rhoddwyd cyfnod gweithredu ar waith i alluogi'r sectorau adeiladu a thai i baratoi ar gyfer y newid hwn o ran gofynion. Yn ystod y cyfnod hwnnw cafodd cyfrifoldeb dros y system rheoli adeiladu ei ddatganoli i Weinidogion Cymru. Yn dilyn ymgynghoriad ar roi Mesur 2011 ar waith, ac am fod Gweinidogion Cymru bellach yn gallu gwneud diwygiadau i'r Rheoliadau Adeiladu, dim ond adran 1 o Fesur 2011 a ddaeth i rym yn y pen draw. Mae'r defnydd o'r Rheoliadau Adeiladu (a'r Dogfennau Cymeradwy cysylltiedig) i sicrhau bod systemau awtomatig i lethu tân yn cael eu gosod yn parhau hyd heddiw.
74. Nid ymgynghorwyd ar ddiddymu Mesur 2011 fel rhan o'r prif ymgynghoriad ar gyfer y Bil a gyflwynwyd i'r Senedd. Fodd bynnag, fel y nodwyd uchod, bu ymgynghoriad ar wahân yn ystyried cynigion i ddiwygio'r Rheoliadau Adeiladu i wneud mesurau awtomatig ar gyfer lethu tân yn ofynnol mewn cartrefi gofal i blant. I'r graddau y gallai unrhyw fylchau gael eu gadael ar ôl diddymu'r Mesur hwn, byddai'r bylchau hynny'n cael eu llenwi gan y newid arfaethedig i'r Rheoliadau Adeiladu. Yng ngoleuni'r ymgynghoriad hwnnw gwnaed diwygiadau i'r Rheoliadau Adeiladu gan Rheoliadau Adeiladu (Diwygio) (Cymru) 2024 (OS 2024/742 (Cy. 103))¹⁹. O ganlyniad, yn hytrach nag aros am Fil sy'n ymdrin â'r pwnc hwn, ystyriwyd ei bod yn briodol defnyddio Deddf 2025 i ddiddymu Mesur 2011, yn llawn. Mae Rhan 7 o Atodlen 1 i Ddeddf 2025 yn diddymu Mesur 2011. Nid oeddem o'r farn fod angen ymgynghori ymhellach ynglŷn â diddymu Mesur 2011 (y tu hwnt i'r ddau ymgynghoriad i ddiwygio'r Rheoliadau Adeiladu).

Diwygio Atodlen 9 i Ddeddf Bywyd Gwyllt a Chefn Gwlad 1981

75. Fel y nodwyd uchod, mae Rhan 14 o Atodlen 1 i Ddeddf 2025 yn diwygio Atodlen 9 i Ddeddf Bywyd Gwyllt a Chefn Gwlad 1981 er mwyn dileu'r cyfeiriad at dair rhywogaeth estron. Mae paragraff 56(d) uchod yn nodi â phwy y cysylltwyd mewn perthynas â'r diddymiad hwn.

¹⁹ Gwnaed y Rheoliadau ar 7 Mehefin 2024 a daethant i rym ar 17 Rhagfyr 2024

Deddf Cyllid Llywodraeth Leol (Cymru) 2024

76. Cytunodd y Senedd i hepgor adran ddrafft o'r Bil a ddaeth yn Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol (Cymru) 2024, yn ystod trafodion Cyfnod 3 ar y Bil hwnnw. Er hynny, mae croesgyfeiriad o hyd yn y trosolwg o'r Ddeddf at yr adran sydd wedi ei hepgor. Mae Rhan 19 o Atodlen 1 i Ddeddf 2025 yn diddymu'r croesgyfeiriad hwn. Nid oeddem o'r farn fod angen ymgynghori ar ddrafft o'r diddymiad hwn gan ei fod yn rhoi effaith lawn i benderfyniad blaenorol gan y Senedd.
77. Nodir gwybodaeth bellach am y materion ychwanegol hyn yn y Nodiadau Esboniadol (ar gael yn: [Nodiadau Esboniadol i DEDDF DEDDFWRIAETH \(GWEITHDREFN, CYHOEDDI A DIDDYMIADAU\) \(CYMRU\) 2025 - Explanatory Notes](#)).

Diwygiadau i Ddeddf Deddfwriaeth (Cymru) 2019

78. Ni chynhaliwyd ymgynghoriad ar y mân ddiwygiadau i Ddeddf 2019 a nodir yn Atodlen 2 i Ddeddf 2025. Cododd y materion hynny o adolygiad y Llywodraeth o Ddeddf 2019, a gyhoeddwyd ym mis Tachwedd 2023. Mae'r mân newidiadau eraill i Ddeddf 2019 yn deillio o'r newidiadau ehangach sy'n cael eu cynnig mewn perthynas â gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru.

Rhan 3 – Pwerau i wneud is-ddeddfwriaeth

Pwerau a gynhwysir yn Neddf 2025 a diwygiadau a wnaed i Ddeddf 2019

79. Mae Deddf 2025 yn cynnwys un pŵer i wneud is-ddeddfwriaeth ac mae'n mewnosod pwerau newydd i wneud is-ddeddfwriaeth yn Neddf 2019. Crynhoir y rhain yn Nhablau 2 a 3 yn y drefn honno (yn dilyn). Mae'r Tablau hyn hefyd yn darparu'r wybodaeth sy'n ofynnol o dan Reol Sefydlog 26.6(x) y Senedd.
80. Mae datganiad byr o fwriad polisi ar gyfer sut y caniateir defnyddio'r pwerau i'w weld o dan bob tabl.
81. Mae Deddf 2025 yn gwneud darpariaeth hefyd ynghylch gweithdrefnau'r Senedd sy'n gymwys i is-ddeddfwriaeth a wneir fel offeryn statudol Cymreig (adrannau newydd 37C i 37F o Ddeddf 2019 ac Atodlen 1A iddi) a gweithdrefnau addasedig y Senedd sy'n gymwys i is-ddeddfwriaeth a wneir fel offeryn statudol (Atodlenni newydd 1B ac 1C i Ddeddf 2019). Tynnir sylw hefyd at:
- a. adran 37G newydd yn Neddf 2019 sy'n disodli'r adran 40 bresennol, ac sy'n ymwneud â chyfuno, mewn un offeryn statudol Cymreig, is-ddeddfwriaeth a wneir gan Weinidogion Cymru a fyddai'n ddarostyngedig i weithdrefnau gwahanol yn y Senedd, ac sy'n sicrhau bod yr offeryn yn ddarostyngedig i'r weithdrefn fwyaf llym ohonynt.
 - b. y ffurf y mae arfer pwerau penodol i wneud gorchmynion traffig ffyrdd i'w harfer (gweler adran 2 o Ddeddf 2025 sy'n diwygio Deddf Priffyrdd 1980 a Deddf Rheoleiddio Traffig Ffyrdd 1984).

Tabl 2 – Crynodeb o'r pwerau a'r dyletswyddau i wneud is-ddeddfwriaeth a geir yn Neddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025

Adran	Rhoddwyd y pŵer i	Dull	Priodoldeb y pŵer dirprwyedig	Gweithdrefn	Y rheswm dros y weithdrefn
Adran 7(4)	Gweinidogion Cymru	Gorchymyn (fel Offeryn Statudol)	Er mai'r bwriad yw dod ag adrannau 1, 3, 5 ac 8 (ac felly Atodlen 3) i rym ar gyfer 1 Ionawr 2026, bernid ei bod yn briodol i Weinidogion Cymru gael y pŵer i bennu'r diwrnod (neu'r diwrnodau) y daw'r darpariaethau hyn i rym drwy orchymyn, rhag ofn bod oedi cyn i'r Bil gael y Cydsyniad Brenhinol neu unrhyw newid arall mewn amgylchiadau. Bwriedir y caiff adran 6 ei dwyn i rym ar ddechrau'r Seithfed Senedd (h.y. Mai 2026).	Dim gweithdrefn y Senedd	Gorchymyn cychwyn yw hwn

82. Y bwriad yw bod adran 1 a Rhan 2 o'r Bil (ac felly hefyd y darpariaethau canlyniadol) yn dod i rym yn llawn ar ddechrau blwyddyn galendr, fel ei bod yn bosibl dweud o'r flwyddyn sydd wedi ei chynnwys yn nheitl offeryn ei fod yn Offeryn Statudol Cymreig a wnaed yn unol â Rhan 2A o Ddeddf 2019 (a bod gofynion rhifo a chyhoeddi Rhan 2B o Ddeddf 2019 yn gymwys iddo). Fel y nodir yn nhabl 2, y bwriad yw y bydd y darpariaethau hyn yn dod i rym ar 1 Ionawr 2026.

Tabl 3 – Crynodeb o'r pwerau a'r dyletswyddau i wneud is-ddeddfwriaeth a fewnosodir yn Neddf Deddfwriaeth (Cymru) 2019 drwy'r Bil

Noder: mae'r weithdrefn sy'n gymwys i'r is-ddeddfwriaeth a wneir fel rheoliadau yn y tabl isod wedi ei nodi yn adran (newydd) 43 i Ddeddf 2019 (o ran hyn, gweler paragraff 15 o Atodlen 3 i Ddeddf 2025)

Adran	Rhodddwyd y pŵer i	Dull	Priodoldeb y pŵer dirprwyedig	Gweithdrefn	Y rheswm dros y weithdrefn
Adran 37D(4)(c)	yr awdurdod cyfrifol ²⁰	Gorchymyn (fel offeryn statudol Cymreig)	Rhaid arfer y pŵer hwn os yw'r Senedd wedi penderfynu bod is-ddeddfwriaeth a oedd wedi ei gwneud yn ddarostyngedig i weithdrefn gadarnhau'r Senedd, yn peidio â chael effaith. Rhaid i'r awdurdod cyfrifol ddirymu'r is-ddeddfwriaeth wedyn.	Dim gweithdrefn y Senedd heblaw gosod	O gofio bod y pŵer hwn yn cael ei ddefnyddio i roi effaith i benderfyniad y Senedd, ni fyddai'n briodol i weithdrefn bellach y Senedd fod yn gymwys
Adran 37E(4)(c)	yr awdurdod cyfrifol	Gorchymyn (fel offeryn statudol Cymreig)	Rhaid arfer y pŵer hwn os yw'r Senedd wedi diddymu is-ddeddfwriaeth a oedd wedi ei gwneud yn ddarostyngedig i weithdrefn ddiddymu'r Senedd. Rhaid i'r awdurdod cyfrifol ddirymu'r is-ddeddfwriaeth wedyn.	Dim gweithdrefn y Senedd heblaw gosod	O gofio bod y pŵer hwn yn cael ei ddefnyddio i roi effaith i benderfyniad y Senedd, ni fyddai'n briodol i weithdrefn bellach y Senedd fod yn gymwys

²⁰ Mae adran 37B newydd yn Neddf 2019 yn diffinio "awdurdod cyfrifol" mewn perthynas ag is-ddeddfwriaeth a gynhwysir mewn offeryn statudol yng Nghymru

Adran	Rhoddwyd y pŵer i	Dull	Priodoldeb y pŵer dirprwyedig	Gweithdrefn	Y rheswm dros y weithdrefn
Adran 37F(2)(c)	Gweinidogion Cymru	Rheoliadau (fel offeryn statudol Cymreig)	Yn darparu pŵer i Weinidogion Cymru bennu deddfiadau (neu bwerau penodol o fewn un neu ragor o ddeddfiadau) lle nad yw'n ofynnol gosod is-ddeddfwriaeth sydd i'w gwneud fel offeryn statudol Cymreig gerbron y Senedd. Mae hyn yn sicrhau nad oes angen deddfwriaeth sylfaenol bellach os oes angen ychwanegu at y rhestr gyfredol o fathau o is-ddeddfwriaeth na fyddai angen eu gosod gerbron y Senedd.	Gweithdrefn gymeradwyo'r Senedd	Lle y mae rheoliadau yn diwygio neu'n diddymu deddfwriaeth sylfaenol, neu'n ei haddasu fel arall, ac y gall y newidiadau effeithio'n sylweddol ar y ddeddfwriaeth honno, mae'r weithdrefn gadarnhaol yn briodol.
Atodlen 1A, para 6(3)(c),	Gweinidogion Cymru	Rheoliadau (fel offeryn statudol Cymreig)	Gweler y cofnod ar gyfer adran 37F(2)(c). Mae'r pŵer hwn yn gweithredu mewn perthynas â deddfiadau cyn-gychwyn pan fo'r offeryn i'w wneud fel offeryn statudol Cymreig.	Gweithdrefn gymeradwyo'r Senedd	Gweler y cofnod ar gyfer adran 37F(2)(c).
Atodlen 1A, para 7	Gweinidogion Cymru	Rheoliadau (fel offeryn statudol Cymreig)	Yn galluogi Gweinidogion Cymru i ddiwygio deddfiadau cyn-gychwyn ac ôl-gychwyn yn uniongyrchol i adlewyrchu gweithdrefnau newydd y Senedd.	Gweithdrefn ddiddymu'r Senedd	Er y byddai'r rheoliadau'n diwygio, yn diddymu neu fel arall yn addasu deddfwriaeth sylfaenol, ni fyddai'r newidiadau yn effeithio'n sylweddol ar y ddeddfwriaeth honno, ond yn syml byddent

Adran	Rhoddwyd y pŵer i	Dull	Priodoldeb y pŵer dirprwyedig	Gweithdrefn	Y rheswm dros y weithdrefn
					yn adlewyrchu effaith Atodlen 1A. O'r herwydd, mae gweithdrefn ddiddymu'r Senedd yn briodol
Atodlen 1B, para 13(4)(c),	Ei Fawrhydi yn y Cyfrin Gyngor	Gorchymyn yn y Cyfrin Gyngor (fel offeryn statudol)	Caniateir arfer y pŵer hwn os yw'r Senedd wedi penderfynu bod is-ddeddfwriaeth a oedd wedi ei gwneud yn ddarostyngedig i weithdrefn gadarnhau (addasedig) y Senedd mewn cyd-offeryn neu offeryn cyfansawdd, yn peidio â chael effaith. Caiff Ei Fawrhydi ddirymu'r is-ddeddfwriaeth wedyn. Mae hyn yn gyson â'r egwyddor sy'n sail i adran 5 o Ddeddf Offerynnau Statudol 1946	Dim gweithdrefn y Senedd heblaw gosod	Gweler y cofnod ar gyfer adran 37E(4)(c).
Atodlen 1B, para 14(4)(c),	Ei Fawrhydi yn y Cyfrin Gyngor	Gorchymyn yn y Cyfrin Gyngor (fel offeryn statudol)	Caniateir arfer y pŵer hwn os yw'r Senedd wedi penderfynu bod is-ddeddfwriaeth a oedd wedi ei gwneud yn ddarostyngedig i weithdrefn ddiddymu (addasedig) y Senedd mewn cyd-offeryn neu offeryn cyfansawdd, wedi ei dirymu. Caiff Ei Fawrhydi ddirymu'r is-ddeddfwriaeth wedyn. Mae hyn yn cynnal effaith adran 5 o Ddeddf Offerynnau Statudol 1946	Dim gweithdrefn y Senedd heblaw gosod	Gweler y cofnod ar gyfer adran 37E(4)(c).

Adran	Rhoddwyd y pŵer i	Dull	Priodoldeb y pŵer dirprwyedig	Gweithdrefn	Y rheswm dros y weithdrefn
Atodlen 1B, para 16	Gweinidogion Cymru	Rheoliadau (fel offeryn statudol Cymreig)	Yn galluogi Gweinidogion Cymru i ddiwygio deddfiadau cyn-gychwyn ac ôl-gychwyn yn uniongyrchol i adlewyrchu gweithdrefnau newydd y Senedd.	Gweithdrefn ddiddymu'r Senedd	Gweler y cofnod ar gyfer Atodlen 1A, paragraff 7 (ond noder bod y pŵer hwn yn cael ei ddefnyddio i adlewyrchu effaith Atodlen 1B)
Atodlen 1C, para 11(4)(c),	Ei Fawrhydi yn y Cyfrin Gyngor	Gorchymyn yn y Cyfrin Gyngor (fel offeryn statudol)	Caniateir arfer y pŵer hwn os yw'r Senedd wedi penderfynu bod is-ddeddfwriaeth a oedd wedi ei gwneud yn ddarostyngedig i weithdrefn ddiddymu (addasedig) y Senedd fel Gorchymyn yn y Cyfrin Gyngor, wedi ei dirymu. Caiff Ei Fawrhydi ddirymu'r is-ddeddfwriaeth wedyn. Mae hyn yn cynnal effaith adran 5 o Ddeddf Offerynnau Statudol 1946	Dim gweithdrefn y Senedd heblaw gosod	Gweler y cofnod ar gyfer adran 37E(4)(c).
Atodlen 1C, para 13	Gweinidogion Cymru	Rheoliadau (fel offeryn statudol Cymreig)	Yn galluogi Gweinidogion Cymru i ddiwygio deddfiadau cyn-gychwyn ac ôl-gychwyn yn uniongyrchol i adlewyrchu gweithdrefnau newydd y Senedd.	Gweithdrefn ddiddymu'r Senedd	Gweler y cofnod ar gyfer Atodlen 1A, paragraff 7 (ond noder bod y pŵer hwn yn cael ei defnyddio i adlewyrchu effaith Atodlen 1C)

Dirymu offerynnau sydd wedi eu diddymu neu sy'n peidio â chael effaith (adrannau 37D(4)(c) a 37E(4)(c); Atodlen 1B, paragraffau 13(4)(c) a 14(4)(c); ac Atodlen 1C, paragraff 11(4)(c))

83. Mae Deddf 2025 yn darparu na chaniateir defnyddio'r pwerau hyn ond o dan yr amgylchiadau lle mae'r Senedd wedi diddymu is-ddeddfwriaeth a wnaed yn ddarostyngedig i weithdrefn ddiddymu'r Senedd neu wedi penderfynu y dylai is-ddeddfwriaeth a wnaed o dan weithdrefn gadarnhau'r Senedd beidio â chael effaith. Os bydd yr amgylchiadau hynny yn codi rhaid i'r awdurdod cyfrifol ddirymu'r is-ddeddfwriaeth (os yw'n offeryn statudol Cymreig) neu caiff Ei Fawrhydi, drwy Orchymyn yn y Cyfrin Gyngor, ddirymu'r gyd-ddeddfwriaeth neu'r ddeddfwriaeth gyfansawdd neu'r Gorchymyn yn y Cyfrin Gyngor, yn ôl y digwydd.

Deddfiadau nad oes angen i is-ddeddfwriaeth oddi tanynt a wneir fel offeryn statudol Cymreig gael ei gosod gerbron y Senedd (adran 37F(2)(c) ac Atodlen 1A, paragraff 6(3)(c))

84. Er nad oes bwriad uniongyrchol i ddefnyddio'r pwerau hyn, ystyrir ei bod yn beth call sicrhau bod mecanwaith priodol ar gael i alluogi deddfiadau penodol i gael eu rhestru pe bai'r Senedd neu Weinidogion Cymru yn ystyried nad oes angen gosod offerynnau penodol gerbron y Senedd.

Diwygio deddfiadau i adlewyrchu gweithdrefnau newydd y Senedd (Atodlen 1A, paragraff 7; Atodlen 1B, paragraff 16; ac Atodlen 1C, paragraff 13)

85. Caiff Gweinidogion Cymru, os ydynt yn ystyried ei bod yn angenrheidiol at ddibenion gwneud y gyfraith yn fwy hygyrch, drwy reoliadau ddiwygio deddfiadau i wneud darpariaeth o ganlyniad i Atodlenni 1A, 1B ac 1C (gweler paragraffau 7, 16 a 13 yn y drefn honno). Gellid defnyddio'r pwerau hyn, er enghraifft, i roi yn lle cyfeiriadau presennol at "offerynnau sy'n ddarostyngedig i'w diddymu yn unol â phenderfyniad gan Senedd Cymru", gyfeiriad at wneud yr offeryn statudol Cymreig "o dan weithdrefn ddiddymu'r Senedd".
86. Nid oes unrhyw gynlluniau ar gyfer rhaglen i "dacluso" y llyfr statud yn y ffordd hon. Yn hytrach, mae'r pŵer hwn yn fwy tebygol o gael ei ddefnyddio fesul achos ac o bosibl pan fo diwygiadau eraill yn cael eu gwneud i ddeddfiadau.

Rhan 4 – Asesiad effaith rheoleiddiol

Crynodeb

87. Cwblhawyd Asesiad Effaith Rheoleiddiol (RIA) ar gyfer Rhannau 1 a 2 o Ddeddf 2025 yn unig, ac mae'n dilyn isod. Nid yw'r RIA yn cwmpasu Rhannau 3 a 4 gan nad oes unrhyw gostau gweinyddol, cydymffurfio na chostau eraill yn codi oherwydd y darpariaethau hynny.
88. Nid oes unrhyw ddarpariaethau penodol yn Neddf 2025 (naill ai yn Rhan 1 neu 2 nac yn ei chyfanrwydd) sy'n codi gwariant ar Gronfa Gyfunol Cymru.
89. Mae tabl 4 yn cyflwyno crynodeb o'r costau a'r manteision ar gyfer Rhannau 1 a 2 o Ddeddf 2025. Cynlluniwyd y tabl i gyflwyno'r wybodaeth sy'n ofynnol o dan Reol Sefydlog 26.6 (viii) a (ix) y Senedd.

Tabl 4 - Crynodeb o'r costau a'r manteision ar gyfer Rhannau 1 a 2 o Ddeddf 2025

Rhannau 1 a 2 o Ddeddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025			
Yr opsiwn a ffefrir: Dwyn ynghyd a ffurfioli'r trefniadau gweithdrefnol ar gyfer gwneud is-ddeddfwriaeth Cymru, a'r gofynion ar gyfer cyhoeddi Deddfau Senedd Cymru ac offerynnau statudol Cymreig ac is-ddeddfwriaeth arall.			
Cyfnod: Fel y'i deddfwyd		Cyfnod gwerthuso: 2025-26 i 2034-35	Blwyddyn sail brisiau: 2024-25
Cyfanswm y gost Cyfanswm: £-71.9k Gwerth presennol: £-54.7k		Cyfanswm y manteision Cyfanswm: £0 Gwerth presennol: £0	Gwerth presennol net (NPV): £54.7k
Costau gweinyddol			
Costau: Bydd costau trosiannol o £45k yn cael eu hysgwyddo gan yr Archifau Gwladol yn ymwneud â newidiadau i'w system gyhoeddi a gwefan legislation.gov.uk i adlewyrchu Offerynnau Statudol Cymreig. Nid oes unrhyw gostau parhaus y gellir eu meintoli ar gyfer Llywodraeth Cymru, corff arall y sector cyhoeddus arall na pherson arall.			
Trosiannol: £45k	Cylchol: £0	Cyfanswm: £45k	Gwerth presennol: £45k

Arbedion costau:			
Bydd arbedion cost cylchol o £12.3k y flwyddyn i Lywodraeth Cymru yn cael eu cyflawni drwy'r newidiadau arfaethedig i orchmynion traffig ffyrdd dros dro. Disgwylir i'r arbedion cost hyn gronni o ddeufis ar ôl y Cydsyniad Brenhinol.			
Trosiannol: £0	Cylchol: £116.9k	Cyfanswm: £116.9k	Gwerth presennol: £99.7k
Cost weinyddol net: £-71.9k			
Costau cydymffurfio			
Costau: Ni nodwyd unrhyw gostau cydymffurfio.			
Trosiannol: £0	Cylchol: £0	Cyfanswm: £0	Gwerth presennol: £0
Costau eraill			
Costau: Nid oes unrhyw gostau eraill wedi eu nodi.			
Trosiannol: £0	Cylchol: £0	Cyfanswm: £0	Gwerth presennol: £0
Costau ac anfanteision heb eu meintoli			
Y costau cyfle (i Lywodraeth Cymru) sy'n gysylltiedig â'r cynnydd ymylol iawn o ran paratoi 31 o Femoranda Esboniadol ychwanegol posibl i offerynnau statudol Cymreig bob blwyddyn.			
Manteision			
Bydd Deddf 2025 yn helpu i sicrhau bod y trefniadau ar gyfer gwneud a chyhoeddi Deddfau'r Senedd, offerynnau statudol Cymreig ac is-ddeddfwriaeth arall yn addas i'r diben, yn ddwyieithog ac yn adlewyrchu arferion Senedd Cymru fel deddfwrfa fodern. Ni fu'n bosibl meintoli'r fantais hon.			
Cyfanswm: £0		Gwerth presennol: £0	
Tystiolaeth allweddol, rhagdybiaethau ac ansicrwydd			
Mae'r costau a'r arbedion cost a nodir yn yr RIA hwn wedi eu datblygu drwy ymgysylltu â'r Archifau Gwladol.			

Rhannau 1 a 2 o Ddeddf 2025 – opsiynau, manteision, costau a chasgliadau

90. Nodir y cefndir i'r trefniadau presennol ac arfaethedig ar gyfer gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru yn Rhan 1 o'r Memorandwm Esboniadol.
91. Cafodd dau opsiwn eu hasesu wrth ystyried a ddylid mynd i'r afael â diffyg darpariaeth bwrpasol, fodern a dwyieithog ar y materion hyn:
- a. Opsiwn 1: Cynnal y dull presennol o offerynnau statudol, y gweithdrefnau sy'n gymwys i'w gwneud a chymhwyso Deddf Offerynnau Statudol 1946 (Deddf 1946) a'r Rheoliadau cysylltiedig ynghyd â'r gofynion a'r trefniadau presennol ar gyfer cyhoeddi Deddfau'r Senedd a deddfwriaeth arall (h.y. "y trefniadau presennol").
 - b. Opsiwn 2: Datblygu darpariaethau newydd (ar wahân) ar gyfer Cymru sy'n dwyn ynghyd ac yn ffurfioli:
 - i. y trefniadau gweithdrefnol ar gyfer gwneud is-ddeddfwriaeth Cymru, a
 - ii. y gofynion ar gyfer cyhoeddi Deddfau Senedd Cymru ac offerynnau statudol Cymreig, ac is-ddeddfwriaeth arall nad yw'n cael ei gwneud drwy offeryn statudol.
92. Ceir disgrifiad manylach o bob opsiwn isod, ynghyd â dadansoddiad o'r costau a'r manteision cysylltiedig.

Opsiwn 1 – Cynnal y trefniadau presennol ar gyfer gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru

93. Nodir y trefniadau presennol a'r problemau cysylltiedig yn Rhan 1 o'r Memorandwm hwn.
94. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i wella hygyrchedd y gyfraith sy'n gymwys yng Nghymru. Mae sicrhau bod y bensaernïaeth sylfaenol ar gyfer deddfu yng Nghymru ar gael ar ffurf fodern a dwyieithog ac yn addas i'r diben yn cyfrannu at y nod hwn. Mae hyn yn cynnwys nodi gweithdrefnau'r Senedd sy'n gymwys i is-ddeddfwriaeth a sut y mae offerynnau o'r fath ar gael i'r cyhoedd.
95. Byddai cadw'r fframwaith deddfwriaethol presennol ar gyfer is-ddeddfwriaeth a wneir fel offeryn statudol yn golygu y câi cyfle i wneud darpariaeth bwrpasol, fodern yng Nghymru sy'n unioni rhai o'r problemau a gysylltir â Deddf 1946 ei golli.

96. Ar gyfer Deddfau'r Senedd, byddai cynnal y trefniadau presennol yn golygu diffyg rhwymedigaeth glir o hyd ar Argraffydd y Brenin i gyhoeddi deddfiadau a darpariaeth o'r fath ynghylch cyhoeddiadau sy'n cael eu gwneud yn Saesneg yn unig.

Costau opsiwn 1

97. Nid oes unrhyw gostau ychwanegol yn gysylltiedig ag opsiwn 1 gan ei fod yn cynnwys cynnal y fframwaith deddfwriaethol presennol ar gyfer gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru. Serch hynny mae'n werth nodi'r costau sy'n disgyn i Lywodraeth Cymru ar gyfer argraffu a chyhoeddi offerynnau statudol²¹.
98. Mae'r Archifau Gwladol ar ran Argraffydd Deddfau Seneddol y Brenin wedi dyfarnu contract gwasanaethau cyhoeddi i'r Llyfrfa, rhan o gwmni Williams Lea). Mae'r contract deddfwriaeth hwn yn nodi'r manylebau a'r terfynau amser y mae angen cadw atynt ar gyfer cyhoeddi deddfwriaeth ac eitemau cysylltiedig (er enghraifft, Nodiadau Esboniadol i Ddeddfau) yn ddigidol ac mewn print. Mae'r contract diweddaraf yn ymdrin ag eitemau a gyhoeddwyd ar 1 Hydref 2023 neu ar ôl hynny ac mae'n gynydd o tua 8% ar y trefniadau a oedd wedi bod ar waith ers 1 Ionawr 2019 (pan ddyfarnwyd y contract ddiwethaf)²². Codir ffioedd²³ ar lywodraethau ac adrannau yn Llywodraeth y DU ar y gyfradd a nodir yn y contract, ac o'r rhain nodir y rhai sydd fwyaf perthnasol i Lywodraeth Cymru yn y tabl 5 isod:

²¹ Mae cost ychwanegol ynghlwm wrth hynny, sef prynu copi papur o offeryn. Mae'r gost hon yn cael ei thalu gan yr unigolyn neu'r sefydliad. Mae'n seiliedig ar nifer tudalennau'r offeryn ac fe'i gosodir ar gyfer offerynnau statudol o bob math. Ni fydd unrhyw newid i gostau gwirioneddol prynu oherwydd y newidiadau i Ddeddf 2019 ac at ddibenion yr RIA hwn nid yw'n berthnasol i'r dadansoddiad o opsiynau, costau a manteision. Darperir copïau "rhad ac am ddim" ar wahân o bob eitem i'r llyfrgelloedd adnau cyfreithiol (yn unol â Deddf Llyfrgelloedd Adneuo Cyfreithiol 2003). Gellir darparu copïau am ddim i awdurdod tarddiadol yr offeryn (sef Llywodraeth Cymru yn ein cyd-destun ni) ac fe'u darperir i'r Archifau Gwladol. Gall llyfrgelloedd eraill a sefydliadau tebyg gael copïau ar gyfradd y mae'r Archifau Gwladol yn rhoi cymhorthdal amdani.

²² Nodyn ar ôl ystyriaeth y Senedd o'r Bil: ar 1 Gorffennaf 2025 cafodd Llywodraeth Cymru ei hysbysu y byddai'r ffioedd a godid yn cynyddu tua 9% o 1 Medi 2025 (a 9% pellach y flwyddyn ganlynol). Nid yw'r costau hyn (a'r arbedion mewn perthynas â gorchmynion traffig ffyrdd) wedi eu hadlewyrchu yn yr RIA hwn gan nad hwy oedd y sail dros wneud y cyfrifiadau ar gyfer ystyriaeth y Senedd o'r Bil.

²³ Mae'r sail ar gyfer codi tâl cyhoeddi ar awdurdodau am eu hofferynnau/rheolau statudol yn cyd-fynd â "*Rheoli Arian Cyhoeddus*" y Trysorlys.

Tabl 5 - Ffioedd a godir o dan y contractau gwasanaethau cyhoeddi presennol a blaenorol

	Ffi o 01/01/2019 i 30/09/2023	Ffi o 01/10/2023 (am o leiaf y 2 flynedd nesaf)
Offeryn statudol printiedig	£305.00 yr offeryn	£320.00 yr offeryn
Cysodi â llaw ar gyfer offerynnau statudol printiedig (i)	£15.50 y dudalen	£16.75 y dudalen
Offeryn statudol heb ei argraffu	£90.00 yr offeryn	£95.00 yr offeryn
Slip cywiro	£20.50 y slip	£22.00 y slip
<i>Nodiadau:</i> <i>(i) Mae hyn ar gyfer y cylch cyntaf o broflenni ar gyfer cysodi; yn achlysurol iawn, mae angen proflen ddilynol. Y tâl ar gyfer cylchoedd dilynol oedd £12.25 y dudalen o 01/01/2019 i 30/09/2023 a £13.25 y dudalen ydyw o 01/10/2023</i>		

99. Mae'r holl offeryn statudol cyffredinol²⁴ a wneir gan Weinidogion Cymru yn codi tâl argraffu a chysodi, a hynny gan fod proses â llaw ynghlwm wrth greu'r fformat dwy golofn sy'n gysylltiedig â deddfwriaeth ddwyieithog. Er enghraifft, byddai'r tâl i Lywodraeth Cymru am offeryn chwe thudalen cyn mis Hydref 2023 wedi bod yn £398.00; o dan y contract newydd mae'n £420.50. Yn y rhan fwyaf o achosion, nid oes gan Offerynnau Statudol yr Alban er enghraifft gostau cysodi ac felly, ni waeth beth yw maint yr offeryn, byddai'r tâl sengl o £305.00 yn flaenorol neu £320.00 ar hyn o bryd yn cael ei wneud.
100. Mae pob offeryn statudol lleol (megis y gorchmynion traffig ffyrdd dros dro) yn gyhoeddiad di-brint. Cyn 1 Hydref 2023 byddai tâl o £90.00 wedi cael ei godi am orchymyn lleol (ni waeth faint o dudalennau a oedd ynddo); o dan y trefniadau newydd mae hyn bellach yn £95.00.
101. Mae tabl 6 (drosodd) yn dangos y costau i Lywodraeth Cymru am y pum mlwyddyn ariannol ddiwethaf sydd ynghlwm wrth gyhoeddi offerynnau statudol a wnaed gan

²⁴ Offerynnau sy'n ymdrin â materion o ddiddordeb cyhoeddus cyffredinol yw'r rhain; offeryn "lleol" yw offeryn sy'n ymwneud â materion o ddiddordeb lleol (yn ein cyd-destun ni gorchmynion traffig ffyrdd dros dro yw'r rhain yn bennaf sy'n effeithio ar un neu ragor o ffyrdd a enwir)

Weinidogion Cymru a Gorchmynion yn y Cyfrin Gyngor sy'n ymwneud â Chymru²⁵ yn unig.

Tabl 6 - Nifer a chostau, yn ôl blwyddyn ariannol, i Lywodraeth Cymru yn ymwneud ag argraffu a chyhoeddi Offerynnau Statudol Cymreig

	BA 2020- 21	BA 2021- 22	BA 2022- 23	BA 2023- 24	BA 2024- 25
Nifer yr offerynnau cyffredinol (i)	282	222	136	120	121
Cost offerynnau cyffredinol (ii)	£155,449.00	£119,809.00	£72,191.50	£67,447.25	£70,206.50
Nifer yr offerynnau lleol	112	130	96	144	159
Cost offerynnau lleol	£10,080.00	£11,700.00	£8,640.00	£14,235.00	£15,105.00
Cyfanswm nifer yr offerynnau	394	352	232	264	280
Cyfanswm cost offerynnau	£165,529.00	£131,509.00	£80,831.50	£81,682.25	£85,311.50

²⁵ Mae Gorchmynion yn y Cyfrin Gyngor yn rhan o Gyfres OS y DU; codir tâl ar Lywodraeth Cymru am y rhai sy'n ymwneud â Chymru yn unig, er enghraifft Gorchymyn Addysg (Arolygwyr Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru) (Rhif 2) 2023 (OS 2023/1212)

Nodiadau:

(i) Yn cynnwys: offerynnau statudol a wneir gan Weinidogion Cymru a Gorchmynion yn y Cyfrin Gyngor sy'n ymwneud â Chymru yn unig

(ii) Yn cynnwys: cysodi a chyhoeddi offerynnau statudol; taliadau cyhoeddi ychwanegol, gan gynnwys y rheini sy'n deillio o ail gyhoeddi offerynnau sydd wedi eu cymeradwyo gan y Senedd o dan y weithdrefn gadarnhaol "gwnaed"; a chostau cyhoeddi Gorchmynion yn y Cyfrin Gyngor sy'n ymwneud â Chymru yn unig.

102. Mae Rheoliad 10 o Reoliadau Offerynnau Statudol 1947 yn ei gwneud yn ofynnol i "rifyn blyneddol" gael ei baratoi ac mae'n rhagnodi'r hyn y mae'n rhaid i'r cyhoeddiad hwn ei gynnwys. Yn ei hanfod mae'n gasgliad o'r holl offerynnau statudol cyffredinol sydd wedi eu hargraffu mewn blwyddyn galendr. Mae'r swyddogaeth gyhoeddi yn cael ei chyflawni gan y Llyfrfa fel rhan o'r contract consesiwn cyhoeddi; mae'r costau cynhyrchu yn cael eu talu gan y consesiynydd yn gyfnewid am gyfran o'r gwerthiannau. Cyhoeddwyd y rhifyn diwethaf sy'n cynnwys OSau y DU i Gymru yn 2015 (yn cwmpasu offerynnau a gyhoeddwyd yn 2009).²⁶

Manteision opsiwn 1

103. O dan opsiwn 1 mae'n anodd nodi unrhyw fantais arall heblaw bod yn gyfarwydd â'r trefniadau presennol ac felly ni fyddai unrhyw bosibilrwydd o ddryswch ynghylch trefniadau ar wahân yng Nghymru ar gyfer argraffu a chyhoeddi offerynnau statudol, i Loegr neu'r DU yn ehangach. Ni ellir meintoli tebygolrwydd y dryswch hwn ond bernir nad yw'n debygol iawn y bydd dryswch o gwbl.

Casgliad

104. O dan y dewis hwn byddai'r diffygion a'r nodweddion annigonol a nodwyd yn y fframwaith deddfwriaethol presennol, yn parhau. Ni fyddai unrhyw gamau yn cael eu cymryd i sicrhau'r gwelliannau angenrheidiol i hygyrchedd y gyfraith ddwyieithog sy'n gymwys yng Nghymru, nac arbedion cost peidio â'i gwneud yn ofynnol bellach bod gorchmynion traffig ffyrdd dros dro yn cael eu gwneud drwy offeryn statudol. O'r herwydd, nid dyma'r opsiwn a ffefrir.

Opsiwn 2 – Datblygu darpariaethau pwrpasol ar gyfer gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru

²⁶ Deallir bod yr Archifau Gwladol a'r consesiynydd presennol wrthi'n trafodaeth argraffu rhifynnau blyneddol ar gyfer 2010 ymlaen

105. Dewis 2 yw datblygu darpariaethau newydd (ar wahân) ar gyfer Cymru sy'n dwyn ynghyd ac yn ffurfioli:
- a. y trefniadau gweithdrefnol ar gyfer gwneud is-ddeddfwriaeth Cymru, a
 - b. y gofynion ar gyfer cyhoeddi Deddfau Senedd Cymru ac offerynnau statudol Cymreig, ac is-ddeddfwriaeth arall nad yw'n cael ei gwneud drwy offeryn statudol.
106. O dan yr opsiwn hwn, y bwriad mewn perthynas â Deddfau'r Senedd yw ailddatgan effaith bresennol adran 115 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 ond nodi'n glir y rhwymedigaeth ar gyfer cyhoeddi.
107. O ran offerynnau statudol, y bwriad yw cadw rhywfaint o gysondeb ag effaith bresennol Deddf 1946 a'r rheoliadau cysylltiedig ond gwneud darpariaeth bwrpasol i Gymru, i gynnwys:
- a. is-ddeddfwriaeth sydd i'w gwneud mewn dogfen i'w galw (yn ffurfiol) "offeryn statudol Cymreig" ac i gael set symlach ac wedi ei chodeiddio o weithdrefnau'r Senedd sy'n gymwys i wneud deddfwriaeth o'r fath;
 - b. darpariaeth ynghylch rhifo, dosbarthu, cyhoeddi a chadw pob offeryn statudol Cymreig;
 - c. tri phrif fath o graffu gan y Senedd ar offerynnau statudol Cymreig: "gweithdrefn gymeradwyo'r Senedd", "gweithdrefn gadarnhau'r Senedd" a "gweithdrefn ddiddymu'r Senedd". Os nad yw offeryn yn ddarostyngedig i un o'r tair gweithdrefn hyn, rhaid ei osod gerbron y Senedd ar ôl iddo gael ei wneud;
 - d. peidio â'i gwneud yn ofynnol bellach bod gorchmynion traffig ffyrdd dros dro yn cael eu gwneud drwy offeryn statudol.
108. Bydd Argraffydd Deddfau Seneddol y Brenin yn gyfrifol am gyhoeddi Deddfau'r Senedd ac offerynnau statudol Cymreig, ac wrth gyflawni'r swyddogaethau hyn cyfeirir ato fel Argraffydd y Brenin ar gyfer Cymru.
109. Ar gyfer cyhoeddi is-ddeddfwriaeth a wneir gan Weinidogion Cymru heblaw fel offeryn statudol Cymreig, y bwriad yw codeiddio'r trefniadau anneddfwriaethol presennol.

Dwy Ddeddf

110. Byddai Deddf 1946 yn dal yn gymwys mewn perthynas â rhai OSau a wneir gan Weinidogion Cymru: pan fo Gweinidogion Cymru yn gwneud offeryn cyfansawdd neu'n arfer eu pwerau ar y cyd â'r Ysgrifennydd Gwladol, byddai'r offeryn sy'n deillio o hynny yn rhan o gyfres Offerynnau Statudol y DU. Mae hyn yn adlewyrchu'r trefniadau presennol (lle nad yw offerynnau o'r fath yn destun rhif is-gyfres Cymru) a'r sefyllfa sy'n digwydd mewn perthynas â'r Alban os bydd Gweinidogion yr Alban a'r Ysgrifennydd Gwladol perthnasol yn gwneud offerynnau tebyg. Mae trafodaethau â'r Archifau Gwladol ar y pwynt hwn yn dangos ei bod yn well osgoi sefyllfa lle y gallai fod gan un ddogfen fersiynau cyhoeddedig, lluosog, ar wahân mewn cyfresi gwahanol.
111. Bydd Gorchmynion yn y Cyfrin Gyngor sy'n gymwys mewn perthynas â Chymru yn unig hefyd yn parhau i fod yn destun gofynion Deddf 1946.
112. Nid yw meddu ar ddwy Ddeddf sy'n gymwys mewn perthynas ag offerynnau statudol (gan gynnwys offerynnau statudol Cymreig) sy'n gymwys mewn perthynas â Chymru yn y ffordd a nodir uchod, yn ein barn ni, yn negyddu manteision cael Deddf ar wahân ar gyfer Cymru, yn enwedig mewn cyd-destun lle mae angen cydnabyddedig i ddeddfwriaeth ddwyieithog fod yn gymwys i'r gyfraith ddwyieithog a wneir yng Nghymru. Gellid dweud bod meddu ar ddwy Ddeddf yn deillio'n anochel, ym mhob un o fodelau datganoli presennol y DU, o gael Deddfau Offerynnau Statudol 'datganoledig' ar waith ochr yn ochr â Deddf 1946. Mae mater tebyg yn codi yn achos Gogledd Iwerddon oherwydd Gorchymyn Rheolau Statudol (Gogledd Iwerddon) 1979²⁷ ac yn achos yr Alban drwy Ddeddf Dehongli a Diwygio Deddfwriaethol (Yr Alban) 2010 (dsa 10) a'r rheoliadau²⁸ cysylltiedig. Nid oes unrhyw dystiolaeth bod hyn wedi achosi problemau penodol.
113. Mae dod â'r trefniadau ar gyfer cyhoeddi a chadw Deddfau'r Senedd i mewn i'r ddeddfwriaeth newydd yn osgoi'r sefyllfa bresennol lle mae'r ddarpariaeth ynghylch offerynnau statudol a Deddfau mewn deddfiadau gwahanol. Yn hytrach, byddai'n dilyn y trefniadau sy'n gymwys i'r Alban, ac sy'n gliriach, fe ellid dadlau, lle mae'r ddarpariaeth ynghylch Deddfau Senedd yr Alban ac Offerynnau Statudol yr Alban mewn un Ddeddf - sef Deddf 2010 a nodir uchod.

Costau opsiwn 2

114. Mae'r Archifau Gwladol wedi nodi y bydd rhai costau trosiannol cymedrol i ailwampio'r system gyhoeddi a'r platform legislation.gov.uk i drin offerynnau statudol Cymreig fel

²⁷ OS 1979/1573 (GI 12)

²⁸ Rheoliadau Offerynnau Statudol yr Alban 2011 (OSA 2011/195)

cyfres gwbl ar wahân i'r gyfres bresennol lle mae offerynnau a wneir gan Weinidogion Cymru yn perthyn. Y gost untro ddangosol, a fyddai'n codi cyn i'r offerynnau newydd gael eu gwneud, yw £45,000.

115. Ni nodwyd unrhyw gostau trosiannol eraill ar gyfer cyrff cyhoeddus eraill na Llywodraeth Cymru.
116. Nid yw'r ffioedd sy'n gysylltiedig â'r trefniadau argraffu a chyhoeddi (fel yr esbonnir yn Nhabl 5 uchod) wedi eu newid gan yr opsiwn hwn.
117. Byddai cynnydd ymylol iawn yn nifer yr offerynnau statudol a gâi eu gosod gerbron y Senedd: ar hyn o bryd os nad oes angen gosod offeryn ar ôl iddo gael ei wneud, yn gyffredinol nid yw'n cael ei osod. Nid yw hyn yn golygu na chaiff y Senedd graffu arno serch hynny. Mae Rheol Sefydlog 21.7 y Senedd yn darparu y caiff 'Pwyllgor cyfrifol' (sef y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad at y diben hwn ar hyn o bryd) ystyried ac adrodd ar *"arfer pwerau cychwyn gan Weinidogion Cymru"*²⁹, ac nad yw'r rhan fwyaf o orchmynion cychwyn neu orchmynion diwrnod penodedig yn destun gofyniad i'w gosod. Yn ogystal, caiff y Pwyllgor cyfrifol ystyried ac adrodd ar *"unrhyw fater deddfwriaethol cyffredinol ei natur sy'n ymwneud â chymhwysedd y Senedd neu gymhwysedd Gweinidogion Cymru"*³⁰. Dros y pum mlwyddyn ariannol ddiwethaf gwnaed 13 o orchmynion cychwyn ar gyfartaledd a rhyw 18³¹ o offerynnau ddim gweithdrefn eraill (gan gynnwys gorchmynion diwrnod penodedig). Nid oes modd meintoli unrhyw gostau sy'n gysylltiedig â'r cynnydd ymylol hwn mewn offerynnau sy'n cael eu gosod; ond o ran costau i Lywodraeth Cymru byddai'r rhain yn gostau cyfle gan y byddai amser ac adnoddau staff yn rhan o baratoi Memorandwm Esboniadol byr i'w osod ochr yn ochr â'r offeryn (os yw'r Rheolau Sefydlog presennol yn dal yn gymwys)³². Mae effeithiau ymylol hefyd i Senedd Cymru (ar yr wyneb) yn gysylltiedig â chraffu ar ychydig yn fwy o offerynnau nag ar hyn o bryd; er hynny, mae'n wir bod y Pwyllgor cyfrifol presennol eisoes yn craffu ar rai offerynnau o'r math hwn.
118. Byddai arbedion cost o ran gwariant o dan yr opsiwn hwn, gan y byddai'r cynnig i beidio â'i gwneud yn ofynnol i orchmynion traffig ffyrdd lleol gael eu gwneud fel offerynnau statudol yn lleihau nifer yr offerynnau lleol a wneir yn sylweddol. Mae tabl 6 yn nodi nifer yr offerynnau o'r fath a wnaed dros y pum mlwyddyn ariannol ddiwethaf a'r costau cysylltiedig. Am y cyfnod hwn gwnaed cyfanswm o 641 o offerynnau o'r fath ar gost o £59,760 i Lywodraeth Cymru. Yn seiliedig ar nifer cyfartalog yr offerynnau a

²⁹ RhS 21.7(iv)

³⁰ RhS 21.7(v)

³¹ Mae'r ffigur hwn yn cynnwys 29 o orchmynion trefniadau etholiadol, a fyddai, os na chânt eu cynnwys, yn dod â'r cyfanswm cyfartalog yn nes at 12 y flwyddyn

³² Gweler RhS 27.1

wnaed dros y pum mlynedd hyn (129 o offerynnau), mae arbedion posibl ar gost heddiw o £95.00 yr offeryn, sef £12.3k y flwyddyn i Lywodraeth Cymru. Byddai arbedion o'r fath yn cronni o ddechrau'r trefniadau newydd – disgwylir ar hyn o bryd mai ddeufis ar ôl y Cydsyniad Brenhinol y bydd hyn.

119. Cyhoeddir yr holl orchmynion traffig ffyrdd lleol a wneir drwy offeryn statudol ar hyn o bryd ar wefannau legislation.gov.uk a LLYW.CYMRU; mae'r ail wefan hefyd yn cynnwys yr hyn a elwir yn "orchmynion cau" nad ydynt yn cael eu gwneud fel offerynnau statudol. Y bwriad yw y bydd cyhoeddi gorchmynion traffig ffyrdd yn parhau ar LLYW.CYMRU ond nid ar ffurf offeryn statudol (neu offeryn statudol Cymreig). Nid oes unrhyw oblygiadau ariannol newydd yn deillio o gyhoeddi ar LLYW.CYMRU fel hyn (ac nid oes effaith ar y costau presennol yn ymwneud ag amser staff o ran paratoi a chyhoeddi i'r safle).

Manteision opsiwn 2

120. Byddai'r opsiwn hwn yn arwain at ddeddfwriaeth fodern a dwyieithog sy'n bwrpasol i Gymru. Byddai'n gwella ar Ddeddf 1946 - nid yn unig am y byddai'n adlewyrchu'n llawn y trefniadau modern ar gyfer cyhoeddi ac yn ddwyieithog ond hefyd am na fyddai Deddf 2019, yn wahanol i Ddeddf 1946, ond yn cynnwys darpariaeth sy'n berthnasol i'r gyfraith sy'n gymwys yng Nghymru (ac nid y gyfraith sy'n gymwys mewn mannau eraill yn y DU).
121. Byddai mantais gyfansoddiadol Deddf ar wahân sy'n gwneud darpariaethau ar gyfer gweithdrefn, argraffu a chyhoeddi offerynnau statudol Cymreig yn arwyddocaol ac mae'n fwy cyson â'r egwyddor a nodir yn adran 5 o Ddeddf 2019 ac adran 156 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (cydraddoldeb ieithoedd) na'r fframwaith deddfwriaethol presennol.
122. Rydym yn cydnabod y byddai dwy Ddeddf sy'n ymwneud ag offerynnau statudol sy'n gymwys i offerynnau a wneir yn gyfan gwbl neu'n rhannol mewn perthynas â Chymru yn weithredol, o dan yr opsiwn hwn. Er hynny, rydym o'r farn y byddai manteision creu Deddf ar wahân sy'n gwneud darpariaethau yn benodol ar gyfer gweithdrefn, argraffu a chyhoeddi offerynnau Cymru yn drech nag unrhyw anfanteision posibl sy'n deillio o feddu ar ddwy Ddeddf.

Asesiad cystadleuaeth

123. Cymhwyswyd y prawf hidlo cystadleuaeth mewn perthynas â'r opsiynau ar gyfer Rhannau 1 a 2 o Ddeddf 2025. Ni ddisgwylir i'r darpariaethau yn y Rhannau hynny effeithio ar gystadleuaeth yng Nghymru na chystadleurwydd busnesau Cymru.

Casgliad (a'r opsiwn a ffefrir)

124. Mae Cymru wedi datblygu corff o ddeddfwriaeth ddwyieithog a fydd yn parhau i ehangu yn y dyfodol. Mae'n bwysig bod y trefniadau ar gyfer gwneud a chyhoeddi Deddfau'r Senedd, offerynnau statudol Cymreig ac is-ddeddfwriaeth arall yn addas i'r diben, yn ddwyieithog ac yn adlewyrchu arferion Senedd Cymru fel deddfwrfa fodern. Byddai'r trefniadau presennol, er eu bod yn gweithredu yn y cefndir, yn elwa o gael eu gwella. Mae cyfle hefyd i arbed costau i Lywodraeth Cymru yn gysylltiedig â deddfwriaeth traffig ffyrdd dros dro.

125. Am y rhesymau hyn, opsiwn 2 oedd yr opsiwn a ffefrid.

Nodyn ychwanegol ynghylch ffurf offerynnau statudol Cymreig

126. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i foderneiddio ffurf a strwythur deddfwriaeth Cymru ac mewn perthynas ag offerynnau statudol mae hyn yn cynnwys symud i ffwrdd o fformat³³ dwy golofn printiedig. Disgwylir mai un o fanteision newid o'r fath fydd lleihad (os nad diwedd o bosibl) ar gostau'r taliadau cysodi sy'n disgyn i Lywodraeth Cymru.

127. Mae tabl 7 yn dangos nifer y tudalennau a chostau cysodi dros y pum mlwyddyn ariannol ddiwethaf, ynghyd â nifer cyfartalog tudalennau a chostau fesul offeryn.

Tabl 7 – Costau, yn ôl blwyddyn ariannol, i Lywodraeth Cymru yn ymwneud â chysodi offerynnau statudol a wneir gan Weinidogion Cymru

	BA 2020-21	BA 2021-22	BA 2022-23	BA 2023-24	BA 2024-25
Cyfanswm yr offerynnau y mae cysodi'n gymwys iddynt (i)	279	220	136	118	120
Cyfanswm nifer y tudalennau	3,378	2,948	1,883	1,822	1,787
Cyfanswm cost cysodi	£52,359.00	£45,694.00	£29,186.50	£29,617.25 (ii)	£30,846.50 (iii)

³³ Gweler paragraff 28(c) o raglen y Llywodraeth sef [Rhaglen i wella hygyrchedd cyfraith Cymru](#) (diwygiwyd Ionawr 2024)

	BA 2020-21	BA 2021-22	BA 2022-23	BA 2023-24	BA 2024-25
Cyfrif tudalennau ar gyfartaledd fesul offeryn (iv)	12	13	14	15	15
Cost gyfartalog cysodi fesul offeryn (v)	£188	£208	£242	£251	£257
<i>Nodiadau:</i> (i) Yn cynnwys offerynnau statudol a wneir gan Weinidogion Cymru yn unig (nid yw'n cynnwys Gorchmynion yn y Cyfrin Gyngor) (ii) Yn ystod cyfnod y Flwyddyn Ariannol 2023-24 cynyddodd y ffi gysodi fesul tudalen (gweler Tabl 5) (iii) Yn cynnwys tâl cysodi ail broflen ar gyfer un offeryn (iv) Talgrynnwyd i'r rhif cyfan agosaf (nifer y tudalennau wedi eu rhannu â nifer yr offerynnau) (v) Talgrynnwyd i'r bunt lawn agosaf (cost wirioneddol wedi ei rannu â nifer yr offerynnau)					

128. Dros y pum mlwyddyn ariannol ddiwethaf, mae'r tâl cysodi yn cyfateb i ychydig yn llai na £188k.

129. Mae ffyrdd o sicrhau gostyngiad yn y costau hyn yn cael eu harchwilio gyda'r Archifau Gwladol. Gan na fyddai symud i ffwrdd o fformat dwy golofn (o bosibl i offerynnau statudol Cymreig sy'n cael eu cyhoeddi mewn fformat sy'n debycach i Ddeddfau Senedd Cymru) yn gofyn am ddiwygio deddfwriaethol ac nid yw'n rhan o'r newidiadau a ddeilliodd o Ddeddf 2025, ni chaiff y costau, yr arbedion a'r manteision posibl eu harchwilio ymhellach yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol hwn ac nid ydynt yn rhan o'r crynodeb o'r effeithiau. Yn hytrach, mae'r wybodaeth hon wedi ei chynnwys yma at ddibenion cyfeirio yn unig.

Rhannau 3 a 4 o Ddeddf 2025

130. Ni chafodd RIA ei gwblhau ar gyfer Rhannau 3 a 4 o Ddeddf 2025. Diben y Rhannau hynny yw dileu neu ddatgymhwyso darpariaethau nad ydynt o ddefnyddioldeb ymarferol neu o fudd yng Nghymru, a gwneud mân ddiwygiadau i Ddeddf 2019. O'r herwydd, nid oes unrhyw ddyletswyddau, hawliau na rhwymedigaethau newydd yn cael eu creu. Nid oes rhaglen weithredu ynghlwm wrth yr elfennau hynny o Ddeddf 2025 ac nid oes unrhyw ganllawiau, is-ddeddfwriaeth na gwaith codi ymwybyddiaeth ehangach

y mae angen eu rhoi ar waith. Felly, nid ydym yn rhag-weld unrhyw gostau gweinyddol, costau cydymffurfio na chostau eraill oherwydd y Rhannau hyn.

131. Fel y nodwyd yn y Memorandwm Esboniadol ar gyfer Bil Deddfwriaeth (Cymru) a ystyriwyd gan y Senedd yn 2019, bydd gwneud deddfwriaeth yn fwy hygyrch yn lleihau'r amser a'r adnodd y mae eu hangen ar gyfer ymchwil gan unigolion a chyfreithwyr sy'n cynghori ar faterion gweithredol; er hynny nid oes modd meintoli'r fantais hon mewn termau ariannol gydag unrhyw fesur o sicrwydd. Ar y gorau gellid dweud y byddai'r Rhannau hyn o Ddeddf 2025 yn cael effaith gadarnhaol fach iawn o ran arbed amser ac adnodd, ond eu prif ddiben yw cyfrannu at dacluso'r llyfr statud a rhoi eglurder ynghylch pa gyfreithiau sy'n berthnasol i Gymru. Mae'r arbedion felly yn anhysbys.

Cronfa Gyfunol Cymru

132. Nid oes unrhyw ddarpariaethau yn Neddf 2025 sy'n codi gwariant ar Gronfa Gyfunol Cymru. Mae paragraff 7(13) o Atodlen 1 i Ddeddf 2025 yn dileu darpariaeth sy'n caniatáu codi tâl ar Gronfa Gyfunol Cymru yn Neddf Tai 1988, a ddaw'n afraid oherwydd newidiadau eraill sy'n cael eu gwneud i'r Ddeddf honno gan Ddeddf 2025. Nid oedd y diddymiad hwn yn dod o dan Reol Sefydlog 26.6(xi) y Senedd.

Rhan 5 – Asesiadau effaith ac adolygiad ôl-weithredu

Asesiad effaith integredig

133. Cynhaliwyd cyfres o asesiadau effaith ar gyfer Deddf 2019, gan gynnwys mewn perthynas â Rhan 1 o'r Ddeddf honno sy'n sefydlu'r dyletswyddau a'r gofynion ar gyfer gwella hygyrchedd cyfraith Cymru. Mae Deddf 2025 yn rhan o raglen ddilynol y Llywodraeth i wella hygyrchedd cyfraith Cymru, a oedd ei hun yn destun asesiad effaith integredig pellach. Mae'r asesiad effaith integredig hwnnw yn parhau i gael ei adolygu.

Asesiad o'r effaith ar gyfiawnder

134. Ystyriwyd effeithiau posibl y cynigion ar y system gyfiawnder, gan arwain at asesiad nad yw Deddf 2025 yn debygol o gael unrhyw effaith ar y system gyfiawnder.

Adolygiad ôl-weithredu

135. Diwygiodd y Senedd y Bil a ddaeth yn Ddeddf 2025 yng Nghyfnod 3 o'i ystyriaeth i gynnwys darpariaeth newydd (yn adran 8) ar "craffu ar ôl deddfu". Effaith hynny yw ei gwneud yn ofynnol i'r Cwnsler Cyffredinol gynnal adolygiad o ddwy flynedd gyntaf gweithrediad Rhannau 2A a 2B newydd o Ddeddf 2019 a gosod adroddiad ar y canfyddiadau gerbron y Senedd. Mae'n ofynnol ymgynghori â'r Llywydd, Clerc y Senedd a phersonau eraill â buddiant fel rhan o'r adolygiad.
136. Nid oeddem o'r farn fod angen cynnal adolygiad ôl-weithredu yn achos yr agweddau eraill ar y Ddeddf dechnegol hon am ei bod yn diwygio deddfwriaeth arall yn hytrach na chreu darpariaeth newydd o sylwedd mewn deddfwriaeth ar wahân. Yn benodol:
- Pan fyddant mewn grym, bydd y materion a drafodir yn Atodlen 1 i Ddeddf 2025 yn cael eu diddymu neu eu diwygio ac ni fydd ganddynt unrhyw effaith gyfreithiol bellach.
 - Mae'r mân ddiwygiadau i Ddeddf 2019 yn cael eu gwneud (a) mewn ymateb i'r adolygiad cynharach o weithrediad Deddf 2019 ei hun a (b) mewn perthynas â'r cynigion ar gyfer gwneud a chyhoeddi deddfwriaeth Cymru.

Atodiad A – Tabl tarddiadau

Mae'r tabl yn dangos y tarddiadau o ddeddfwriaeth sylfaenol bresennol yn achos darpariaethau perthnasol sydd i'w mewnosod yn Neddf Deddfwriaeth (Cymru) 2019 gan Ddeddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025 ac fe ddefnyddir y byrfoddau canlynol—

2006	Deddf Llywodraeth Cymru 2006 (p. 32)
2019	Deddf Deddfwriaeth (Cymru) 2019 (dccc 4)
-	Drafftio newydd

<i>Y ddarpariaeth yn Neddf 2019</i>	<i>Tarddiad</i>
<i>Rhan 2A – Y weithdrefn ar gyfer gwneud is-ddeddfwriaeth Cymru</i>	
a. 37G(1)	2019, a. 40(1)
a. 37G(2)	
a. 37G(3)	2019, a. 40(2)
a. 37G(4)	2019, a. 40(3)
<i>Rhan 2B – Cyhoeddi etc. ddeddfwriaeth Cymru</i>	
a. 37J(1)	-
a. 37J(2)	2006, a. 115(5A)
a. 37J(3)	2006, a. 115(5B)
a. 37K(1)	2006, a. 115(5C)
a. 37K(2)(a)	2006, a. 115(5D)
a. 37K(2)(b)	2006, a. 115(5E)
a. 37L	2006, a. 115(5F)

Atodiad B – Eglurhad o effaith diwygiadau i Ddeddf Deddfwriaeth (Cymru) 2019

Diben yr Atodiad hwn yw dangos effaith diwygiadau i adrannau penodol o Ddeddf Deddfwriaeth (Cymru), sy'n deillio o adrannau 5, 6 a 7 o Ddeddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025 ac Atodlen 2 iddi. Mae Atodlen 3 i Ddeddf 2025 hefyd yn gwneud diwygiadau canlyniadol i Ddeddf 2019, ond nid yw'r rhain yn cael eu dangos yma.

- Pan **hepgorir** testun gan Ddeddf 2025, dangosir y testun ~~mewn coch â llinell drwyddo~~
- Pan **fewnosodir** testun gan Ddeddf 2025, dangosir y testun [wedi ei danlinellu mewn glas](#)
- Mae rhif uwchben y llinell, er enghraifft ^{1, 2, 3}, yn cyfeirio at y nodyn perthnasol yn y blwch sy'n dilyn pob adran o Ddeddf 2019 sy'n cael ei heffeithio.

I weld fersiwn gyfredol o Ddeddf 2019 (na fydd yn cynnwys y diwygiadau hyn hyd nes eu bod mewn grym), ewch i wefan legislation.gov.uk.

DYFYNIADAU O DDEDDF DEDDFWRIAETH (CYMRU) 2019 (dccc 4)

...

2 Rhaglen i wella hygyrchedd cyfraith Cymru

- (1) Rhaid i Weinidogion Cymru a'r Cwnsler Cyffredinol lunio rhaglen sy'n nodi'r hyn y maent yn bwriadu ei wneud i wella hygyrchedd cyfraith Cymru.
- (2) Rhaid llunio rhaglen ar gyfer pob un o dymhorau Senedd Cymru sy'n dechrau ar ôl i'r adran hon ddod i rym.
- (3) Rhaid i'r rhaglen gynnwys gweithgareddau arfaethedig y bwriedir iddynt –
 - (a) cyfrannu at broses barhaus o gydgrynhoi a chodeiddio cyfraith Cymru;
 - (b) cynnal ffurf cyfraith Cymru (wedi iddi gael ei chodeiddio);
 - (c) hybu ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o gyfraith Cymru;
 - (d) hwyluso defnydd o'r Gymraeg;
 - (e) [datrys unrhyw amwysedd, a chywiro unrhyw wallau, yng nghyfraith Cymru.](#)¹
- (4) Caiff y rhaglen hefyd gynnwys gweithgareddau arfaethedig –
 - (a) y gellir eu cyflawni drwy gydweithio â Chomisiwn y Gyfraith (yn unol â Deddf Comisiynau'r Gyfraith 1965 (p. 22)), neu

- (b) o unrhyw fath arall y mae Gweinidogion Cymru a'r Cwnsler Cyffredinol yn ystyried ei fod yn briodol.
- (5) Rhaid i'r Cwnsler Cyffredinol osod copi o'r rhaglen gerbron Senedd Cymru o fewn 6 mis i benodi Prif Weinidog ar ôl etholiad cyffredinol a gynhelir o dan Ran 1 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (p. 32).
- (6) Caiff Gweinidogion Cymru a'r Cwnsler Cyffredinol ddiwygio'r rhaglen ar unrhyw adeg, ac os gwnânt hynny rhaid i'r Cwnsler Cyffredinol osod copi o'r rhaglen ddiwygiedig gerbron Senedd Cymru.
- (7) Rhaid i Senedd Cymru adrodd yn flynyddol i'r Cynulliad Cenedlaethol ar y cynnydd a wneir o dan y rhaglen.
- (8) Yn is-adran (3), mae codeiddio cyfraith Cymru yn cynnwys –
 - (a) mabwysiadu strwythur ar gyfer cyfraith Cymru sy'n gwella ei hygyrchedd;
 - (b) trefnu a chyhoeddi cyfraith Cymru sydd wedi ei chydgrynhoi yn ôl y strwythur hwnnw.

Nodiadau:

1	Mewnosodwyd gan adran 6 o Ddeddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025

3 Deddfwriaeth y mae'r Rhan hon yn gymwys iddi

- (1) Mae'r Rhan hon yn gymwys i –
 - (c) y Ddeddf hon;
 - (d) Deddfau Senedd Cymru sy'n cael y Cydsyniad Brenhinol ar 1 Ionawr 2020 neu ar ôl y diwrnod hwnnw;
 - (e) is-offerynnau Cymreig a wneir ar 1 Ionawr 2020 neu ar ôl y diwrnod hwnnw.
- (2) Ystyr "is-offeryn Cymreig" yw offeryn (pa un a yw'r offeryn hwnnw yn offeryn statudol ai peidio) nad yw ond yn cynnwys un neu ddau o'r canlynol –
 - (a) is-ddeddfwriaeth a wneir o dan Ddeddf gan Senedd Cymru neu Fesur Cynulliad, pa un ai gan Weinidogion Cymru neu gan unrhyw berson arall;
 - (b) is-ddeddfwriaeth –
 - (i) a wneir o dan Ddeddf gan Senedd y Deyrnas Unedig neu ddeddfwriaeth uniongyrchol a gymathwyd,
 - (ii) nas gwneir ond gan Weinidogion Cymru neu unrhyw awdurdod Cymreig datganoledig arall (o fewn yr ystyr a

roddir i “devolved Welsh authority” gan adran 157A
o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (p. 32)), a

(iii) nad yw ond yn gymwys o ran Cymru.

~~(3) Mae cyfeiriadau yng ngweddill y Rhan hon at Ddeddf gan Senedd Cymru neu is-offeryn Cymreig (oni ddarperir fel arall) yn gyfeiriadau at Ddeddf gan Senedd Cymru neu is-offeryn Cymreig y mae'r Rhan hon yn gymwys iddi neu iddo yn rhinwedd is-adran (1).~~

(3) Mae cyfeiriadau yn y Rhan hon at Ddeddf gan Senedd Cymru (oni ddarperir fel arall) yn gyfeiriadau at Ddeddf gan Senedd Cymru y mae'r Rhan hon yn gymwys iddi yn rhinwedd is-adran (1).

(3A) Mae cyfeiriadau yn y Rhan hon at is-offeryn Cymreig (oni ddarperir fel arall) yn gyfeiriadau at yr is-ddeddfwriaeth sydd wedi ei chynnwys mewn is-offeryn Cymreig y mae'r Rhan hon yn gymwys iddo yn rhinwedd is-adran (1).¹

(4) Mewn perthynas ag is-ddeddfwriaeth sy'n ymwneud â physgota, pysgodfeydd neu iechyd pysgod ac a wneir ar ôl i adran 45 o Ddeddf Pysgodfeydd 2020 (p. 22) ddod i rym, mae'r cyfeiriad yn is-adran (2)(b)(iii) at Gymru yn cynnwys yr ardal o barth Cymru sydd y tu hwnt i derfynau atfor y môr tiriogaethol.

Nodiadau:

- 1 Amnewidiwyd gan baragraff 2 o Atodlen 2 i Ddeddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025

...

Gosod dogfennau gerbron Senedd Cymru

12A Ystyr cyfeiriadau at osod dogfennau gerbron Senedd Cymru

(1) Mae'r adran hon yn gymwys pan fo Deddf gan Senedd Cymru neu is-offeryn Cymreig yn awdurdodi neu'n ei gwneud yn ofynnol gosod unrhyw ddogfen (gan gynnwys offeryn statudol Cymreig) gerbron Senedd Cymru.

(2) Mae'r cyfeiriad at osod y ddogfen yn gyfeiriad at gymryd y camau a bennir mewn perthynas â gosod dogfen gerbron Senedd Cymru yn rheolau sefydlog y Senedd.¹

Nodiadau:

- 1 Mewnosodwyd gan baragraff 2 o Atodlen 2 i Ddeddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025

...

16 Arfer pŵer neu ddyletswydd nad yw mewn grym

- (1) Mae'r adran hon yn gymwys pan fo pŵer neu ddyletswydd yn cael ei roi neu ei gosod –

~~(a) gan ddarpariaeth mewn Ddeddf gan Senedd Cymru a ddaw i rym –~~

~~(i) ac eithrio drwy orchymyn neu reoliadau, a~~

~~(ii) mwy nag un diwrnod ar ôl y diwrnod y caiff y Ddeddf y Cydsyniad Brenhinol, neu~~

(a) gan ddarpariaeth mewn Ddeddf gan Senedd Cymru na ddaw i rym ar y diwrnod y caiff y Ddeddf y Cydsyniad Brenhinol neu drannoeth y diwrnod hwnnw, neu¹

(b) gan ddarpariaeth mewn is-offeryn Cymreig na ddaw i rym unwaith y caiff yr offeryn ei wneud.

- (2) Caniateir arfer y pŵer neu'r ddyletswydd (a chaiff unrhyw offeryn a wneir o dan y pŵer neu'r ddyletswydd ddod i rym) yn ystod y cyfnod –

(a) sy'n dechrau pan gaiff y Ddeddf y Cydsyniad Brenhinol neu pan wneir yr offeryn, a

(b) sy'n gorffen pan ddaw'r ddarpariaeth sy'n rhoi'r pŵer neu'n gosod y ddyletswydd i rym.

- (3) Ond yn ystod y cyfnod hwnnw ni chaniateir arfer y pŵer neu'r ddyletswydd ond i'r graddau y mae'n angenrheidiol neu'n hwylus at ddiben rhoi effaith lawn –

(a) i'r Ddeddf neu i'r offeryn sy'n rhoi'r pŵer neu'n gosod y ddyletswydd, neu

(b) i ddarpariaeth yn y Ddeddf honno neu'r offeryn hwnnw,

ar yr adeg neu ar ôl yr adeg y daw'r Ddeddf, yr offeryn neu'r ddarpariaeth i rym.

(3A) Nid yw is-adran (3) yn gymwys i arfer pŵer neu ddyletswydd i wneud is-ddeddfwriaeth oni bai bod yr is-ddeddfwriaeth i ddod i rym cyn y ddarpariaeth sy'n rhoi'r pŵer neu'n gosod y ddyletswydd.²

- (4) Pan fo darpariaeth mewn Ddeddf gan Senedd Cymru neu is-offeryn Cymreig nad yw mewn grym –

(a) yn gysylltiedig â phŵer neu ddyletswydd, neu'n atodol i bŵer neu ddyletswydd, a arferir yn unol â'r adran hon, a

(b) yn dod i rym ac eithrio drwy orchymyn neu reoliadau,

mae'r ddarpariaeth honno i'w thrin fel pe bai mewn grym i'r graddau y mae'n angenrheidiol i arfer y pŵer neu'r ddyletswydd yn unol â'r adran hon.

- (5) Mae arfer pŵer neu ddyletswydd yn unol â'r adran hon yn ddarostyngedig i unrhyw amodau neu gyfyngiadau a osodir gan y Ddeddf neu'r offeryn sy'n

rhoi'r pŵer neu'n gosod y ddyletswydd (pa un a yw'r ddarpariaeth sy'n gosod yr amod neu'r cyfyngiad mewn grym ai peidio).

(6) [Yn is-adran \(1\), mae'r cyfeiriadau at ddarpariaeth mewn Deddf gan Senedd Cymru neu is-offeryn Cymreig yn cynnwys darpariaeth sy'n diwygio deddfiad arall.](#)

(7) [Pan fo darpariaeth mewn Deddf gan Senedd Cymru neu is-offeryn Cymreig yn rhoi pŵer neu'n gosod dyletswydd drwy ddiwygio deddfiad arall, mae'r cyfeiriadau at Ddeddf neu offeryn yn is-adrannau \(3\)\(a\) a \(b\), \(4\) a \(5\) yn cynnwys y deddfiad arall fel y'i diwygiwyd.³](#)

Nodiadau:

1	Amnewidiwyd gan baragraff 4(a) o Atodlen 2 i Ddeddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025
2	Mewnosodwyd gan baragraff 4(b) o Atodlen 2 i Ddeddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025
3	Mewnosodwyd gan baragraff 4(c) o Atodlen 2 i Ddeddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025

...

21 Cyfeiriadau at raniadau o ddeddfiadau, offerynnau a dogfennau

(1) Pan fo Deddf gan Senedd Cymru neu is-offeryn Cymreig –

- (a) yn disgrifio rhaniad o unrhyw ddeddfiad, offeryn neu ddogfen neu'n cyfeirio at raniad o unrhyw ddeddfiad, offeryn neu ddogfen, a
- (b) yn gwneud hynny drwy gyfeirio at eiriau, adrannau neu rannau eraill y mae'r rhaniad yn ymestyn oddi wrthynt neu atynt (neu oddi wrthynt ac atynt),

mae'r rhaniad yn cynnwys y geiriau, yr adrannau neu'r rhannau eraill y cyfeirir atynt.

(2) Yn is-adran (1), mae "deddfiad" yn cynnwys deddfiad sy'n un o'r canlynol neu sydd wedi ei gynnwys mewn un o'r canlynol –

- (a) Deddf gan Senedd yr Alban;
- (b) deddfwriaeth Gogledd Iwerddon (o fewn yr ystyr a roddir i "Northern Ireland legislation" gan adran 24(5) o Ddeddf Dehongli 1978 (p. 30));

[\(ba\) Mesur gan Gynulliad Eglwys Loegr neu gan Synod Cyffredinol Eglwys Loegr;¹](#)

- (c) offeryn a wneir o dan ddeddfwriaeth a grybwyllir ym mharagraff (a) ~~neu (b)~~, [\(b\) neu \(ba\)](#)².

Nodiadau:

- 1 Mewnosodwyd gan baragraff 5(a) o Atodlen 2 i Ddeddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025
- 2 Amnewidiwyd gan baragraff 5(b) o Atodlen 2 i Ddeddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025

...

25 Mae cyfeiriadau at ddeddfiadau yn gyfeiriadau at ddeddfiadau fel y'u diwygiwyd

(1) Mae'r adran hon yn gymwys –

- (a) pan fo Deddf gan Senedd Cymru neu is-offeryn Cymreig yn cyfeirio at ddeddfiad ("A"), a
- (b) pan fo A yn cael ei ddiwygio, ei estyn neu ei gymhwyso gan ddeddfiad ("B") ar unrhyw adeg (pa un ai cyn, ar neu ar ôl y diwrnod y caiff y Ddeddf y Cydsyniad Brenhinol neu y caiff yr offeryn ei wneud).

(2) Mae'r cyfeiriad at A yn gyfeiriad at A fel y'i diwygiwyd, y'i hestynnwyd neu y'i cymhwyswyd gan B.

(3) Nid oes dim yn adrannau 22 i 24 yn cyfyngu ar weithrediad yr adran hon.

(4) Yn is-adran (1), mae "deddfiad" yn cynnwys deddfiad sy'n un o'r canlynol neu sydd wedi ei gynnwys mewn un o'r canlynol –

- (a) Deddf gan Senedd yr Alban;
- (b) deddfwriaeth Gogledd Iwerddon (o fewn yr ystyr a roddir i "Northern Ireland legislation" gan adran 24(5) o Ddeddf Dehongli 1978 (p. 30));

(ba) Mesur gan Gynulliad Eglwys Loegr neu gan Synod Cyffredinol Eglwys Loegr;¹

(c) offeryn a wneir o dan ddeddfwriaeth a grybwyllir ym mharagraff (a) ~~neu (b)~~, (b) neu (ba)².

Nodiadau:

- 1 Mewnosodwyd gan baragraff 6(a) o Atodlen 2 i Ddeddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025
- 2 Amnewidiwyd gan baragraff 6(b) o Atodlen 2 i Ddeddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025

...

35 Effaith ailddeddfu

- (1) Mae'r adran hon yn gymwys pan fo deddfiad ("A") –
- (a) yn cael ei ddiddymu neu ei ddirymu gan Ddeddf gan Senedd Cymru neu is-offeryn Cymreig, a
 - (b) yn cael ei ailddeddfu (gydag addasiadau neu hebddynt) gan ddeddfiad ("B") sy'n Ddeddf gan Senedd Cymru neu'n is-offeryn Cymreig neu'n ddeddfiad sydd wedi ei gynnwys mewn Deddf gan Senedd Cymru neu is-offeryn Cymreig.
- (2) Mae cyfeiriad at A mewn unrhyw ddeddfiad, offeryn neu ddogfen i'w ddarllen fel (neu fel pe bai'n cynnwys) cyfeiriad at B.
- (3) I'r graddau y gallasai unrhyw is-ddeddfwriaeth a wneir o dan A neu sy'n cael effaith fel pe bai wedi ei gwneud o dan A gael ei gwneud o dan B, mae i gael effaith fel pe bai wedi ei gwneud o dan B.
- (4) I'r graddau y gallasai unrhyw beth a wneir neu sy'n cael effaith fel pe bai wedi ei gwneud o dan A gael ei gwneud o dan B, mae i gael effaith fel pe bai wedi ei gwneud o dan B.
- (5) Nid yw is-adran (3) yn peri i adran 28 gael effaith mewn perthynas ag unrhyw is-ddeddfwriaeth pan nad oedd yn cael effaith yn flaenorol.¹

Nodiadau:

- 1 Mewnosodwyd gan baragraff 8 o Atodlen 2 i Ddeddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025

36 ~~Cyfeirio at Ddeddf gan Senedd Cymru yn ôl ei henw byr ar ôl iddi gael ei diddymu~~ Cyfeirio at Ddeddf gan Senedd Cymru ar ôl iddi gael ei diddymu neu is-offeryn Cymreig ar ôl iddo gael ei ddirymu³

(1)¹ Caniateir parhau i gyfeirio at Ddeddf gan Senedd Cymru yn ôl yr enw byr a roddir iddi gan ddeddfiad er i'r deddfiad hwnnw gael ei ddiddymu.

(2) Caniateir parhau i gyfeirio at is-offeryn Cymreig yn ôl ei enw er i'r offeryn gael ei ddirymu.²

Nodiadau:

- 1 Rhifwyd gan baragraff 9(a) o Atodlen 2 i Ddeddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025
- 2 Mewnosodwyd gan baragraff 9(b) o Atodlen 2 i Ddeddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025
- 3 Ailenwyd gan baragraff 9(c) o Atodlen 2 i Ddeddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025

37 ~~Ystyr~~ Dehongli darpariaethau ynghylch diwygio,¹ diddymu a dirymu yn y Rhan hon

- (1) Yn y Rhan hon, mae cyfeiriadau at ddiddymu neu ddirymu deddfiad neu ddileu rheol gyfreithiol yn cynnwys –
 - (a) amnewid unrhyw beth am y deddfiad neu'r rheol (neu unrhyw ran ohono neu ohoni);
 - (b) cyfyngu ar gymhwysiad neu effaith y deddfiad neu'r rheol;
 - (c) darparu i'r deddfiad neu'r rheol beidio â chael effaith.
- (2) At ddibenion adrannau 34 i 36 (ond nid adran 33) –
 - (a) pan ddaw Deddf dros dro gan Senedd Cymru i ben, mae hyn i'w drin fel pe bai'r Ddeddf wedi ei diddymu gan Ddeddf gan Senedd Cymru neu is-offeryn Cymreig;
 - (b) pan ddaw is-offeryn Cymreig dros dro i ben, mae hyn i'w drin fel pe bai'r offeryn wedi ei ddirymu gan Ddeddf gan Senedd Cymru neu is-offeryn Cymreig.
- (3) Yn adrannau 32 i 35, ac yn is-adran (1) fel y mae'n gymwys at ddibenion yr adrannau hynny, mae "deddfiad" yn cynnwys deddfiad sy'n Fesur gan Gynulliad Eglwys Loegr neu gan Synod Cyffredinol Eglwys Loegr neu'n offeryn a wneir o dan Fesur o'r fath, neu sydd wedi ei gynnwys mewn Mesur neu offeryn o'r fath.²

Nodiadau:

- 1 Amnewidiwyd gan baragraff 7(a) o Atodlen 2 i Ddeddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025
- 2 Mewnosodwyd gan baragraff 7(b) o Atodlen 2 i Ddeddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025

...

...

42A Adolygu Rhannau 2A a 2B o'r Ddeddf hon

- (1) Rhaid i'r Cwnsler Cyffredinol adolygu gweithrediad ac effaith Rhannau 2A a 2B.
- (2) Rhaid i'r adolygiad gael ei gynnal yn ystod y cyfnod –
 - (a) sy'n dechrau ddwy flynedd ar ôl y diwrnod y daw'r Rhannau hynny i rym, a
 - (b) sy'n dod i ben heb fod yn hwyrach na thair blynedd ar ôl y diwrnod hwnnw.
- (3) Fel rhan o'r adolygiad, rhaid i'r Cwnsler Cyffredinol ymgynghori â'r Llywydd a Chlerc y Senedd, ac unrhyw berson arall y mae'r Cwnsler Cyffredinol yn ei ystyried yn briodol.
- (4) Rhaid i'r adroddiad blynyddol nesaf a lunnir gan y Cwnsler Cyffredinol o dan adran 2(7) ar ôl i'r adolygiad gael ei gwblhau gynnwys –
 - (a) gwybodaeth am y materion a ystyriwyd fel rhan o'r adolygiad, a
 - (b) casgliadau'r Cwnsler Cyffredinol.¹

Nodiadau:

- 1 Mewnosodwyd gan adran 5 or Ddeddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025